

УДК 81'374=00:811.161.2'25](045)

**ВТОРИННІСТЬ І ПЛАГІАТ ЯК ПЕРЕДУМОВИ НИЗЬКОЇ ЯКОСТІ
ІНШОМОВНО-УКРАЇНСЬКИХ СЛОВНИКІВ
(на матеріалі англійсько-, французько- та італійсько-українських видань)**

ПРИЙМАК Д. М.

аспірант

Київський національний лінгвістичний університет

audapro@ukr.net

У статті розглянуто найбільші англійсько-, французько- та італійсько-українські словники, проаналізовано походження представленого в них перекладного матеріалу. Виявлено, що такі лексикографічні видання ґрунтуються на копіюванні відповідних російських словників, часто з використанням засобів автоматичного перекладу. Показано типові приклади плагіату в українських словниках.

На базі виявлених фактів обґрунтовано причинно-наслідкові зв'язки, що призводять до низької якості сучасних іншомовно-українських словників. Продемонстровано їхні системні вади: хибний термінологічний переклад, використання непитомих лексико-граматичних конструкцій, скалькованих з російської мови, ігнорування правописних норм. Досліджено фактичний вплив низької якості словників на роботу фахівців і широкого загалу. Порушено проблему недотримання укладачами засад академічної доброчесності.

Ключові слова: іншомовно-українські словники, двомовні словники, вторинність, плагіат, термінологічний переклад, лексикографія.

**LACK OF ORIGINALITY AND PLAGIARISM AS PRECONDITIONS OF
UKRAINIAN BILINGUAL DICTIONARIES' INFERIOR QUALITY
(A Study of English-, French-, and Italian-Ukrainian Dictionaries)**

PRYIMAK Dmytro Mykhailovych

PhD Student

Kyiv National Linguistic University

audapro@ukr.net

Introduction. The use of high-quality general and specialised dictionaries is indispensable for professional translators and other users to work effectively with foreign languages. A lack of such dictionaries affects the opportunities of cross-cultural communication and is an evidence of an inferior condition of national lexicography. The issues of the quality of Ukrainian bilingual dictionaries have been paid minor attention in scientific research. While they are used widely, no analysis has been carried out to justify whether such dictionaries are appropriate in terms of quality.

The **purpose** of the article is to analyse the lack of originality and use of plagiarism in English-, French-, and Italian-Ukrainian dictionaries, emphasising how these factors precondition the dictionaries' inferior quality.

Methods. Secondary research was used for collecting necessary data. Comparative analysis allowed revealing the original sources from which Ukrainian dictionaries copy information. Translation analysis was performed to illustrate the dictionaries' inferior quality. Deductive thinking was used to investigate the implications for translators and the public.

Results. The findings of the research testify that all major English-, French-, and Italian-Ukrainian dictionaries are based on the use of plagiarism and direct copying of information from Russian dictionaries. The authors resort to Russian-Ukrainian translation, often with the use of automated translation software, to present the results as authentic Ukrainian bilingual dictionaries. These academically dishonest practices result in the dictionaries' systemically inferior quality: incorrect terminological translations, domination of Russian calques, and

violation of orthographic standards. Both professional translators and the public are thus deprived of any opportunity to use high-quality and genuine Ukrainian bilingual dictionaries.

Conclusion. The most widely used English-, French-, and Italian-Ukrainian dictionaries are rooted in copying from Russian dictionaries, which is the main factor preconditioning their inferior quality. This approach testifies the poor condition of Ukrainian lexicography today and illustrates the relevance of the issue.

Keywords: Ukrainian bilingual dictionaries, originality, plagiarism, terminological translation, lexicography.

Формулювання проблеми та обґрунтування актуальності її розв'язання. Становлення української лексикографії на сучасному етапі перебуває під впливом тенденцій глобалізації та стрімкого розвитку технологій. Це зумовлює потребу у високоякісних перекладних словниках. Наявність таких дво- та багатомовних словникових видань визначає ефективність міжнародної комунікації та прямо впливає на компетенції українських перекладачів. У разі браку відповідних джерел загального чи спеціального спрямування утворюється інформаційний вакуум, що істотно ускладнює опрацювання інформації іноземними мовами. Як буде продемонстровано далі в цій статті, сучасні англійсько-, французько- та італійсько-українські словники, а також видання в інших мовних парах нерідко пропонують хибний матеріал унаслідок цілковитого копіювання з російських джерел та низькоякісного перекладу через третю мову – російську. Отже, факти несумлінного словникарства потребують ґрунтовного вивчення.

Актуальність дослідження полягає в необхідності доведення незадовільної якості найпопулярніших українських перекладних словників задля застереження фахівців і широкого загалу користувачів від послуговування неякісними лексикографічними працями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Натепер будь-який аналіз зазначеної проблеми в українській мовознавчій літературі відсутній. Виявлення вад українського словникарства має лише спорадичний характер; натомість автори здебільшого наголошують позитивні аспекти розвитку лексикографічної науки. Так, Н. Г. Гордієнко (2011, с. 67-69) відзначає розширення географії українських словникових видань від 1990-х років, актуалізування та популяризування науково-практичної діяльності в цій галузі, а також збільшення напрацювань лексикографів на вузькоспеціальних напрямках. Л. О. Симоненко (2014, с. 30) зазначає, що термінологічне словникарство в незалежній Україні “успадкувало від своїх попередників багаті національні термінографічні традиції, примножило їх сучасною новітньою технологією”, а також позитивно оцінює істотне зростання кількості опублікованих на поточному етапі словникових видань. Ідентичні досягнення констатує у своїй статті й К. Т. Селівестрова (2013, с. 26), визначаючи період 1990-х років як “словниковий бум”.

В усіх згаданих працях і в дослідженнях інших науковців якісний складник іншомовно-українських словників (крім російсько-українських або українсько-російських) фактично не має належної уваги. Імовірно, саме через відсутність такого аналізу користувачі й надалі послуговуються словниками, що містять значні вади й неточності.

Мета статті – дослідити аспект вторинності та плагіату в англійсько-, французько- та італійсько-українських словниках і виявити вплив цих чинників на якість аналізованих видань. **Завдання статті:** проаналізувати англійсько-, французько- та італійсько-українські словники щодо можливого копіювання інформації з російських джерел; виявити якісні вади словників у наведених мовних парах і простежити зв'язок таких недоліків з використанням плагіату російських джерел; окреслити фактичні наслідки доведених фактів для українського користувача; схарактеризувати можливі шляхи покращення ситуації.

Методологія. До детального розгляду взято найбільші загальні (щонайменше 100 тис. перекладних одиниць) та спеціальні (щонайменше 20 тис. перекладних одиниць) англійсько-, французько- та італійсько-українські словники, видані в Україні. Загалом досліджено 13 словникових видань, перелік яких наведено в таблиці 1 нижче. Шляхом порівняльного

аналізу виявлено оригінальні російські джерела, з яких інформацію скопійовано через переклад українською мовою російськомовної частини відповідних видань.

Таблиця 1

**Перелік англійсько-, французько- та італійсько-українських словників,
укладених на базі прямого перекладу російськомовної частини
російських двомовних видань**

	Англійсько-українські словники	Російське джерело
1	Бусел, В. Т. (ред.). (2012а). <i>Англійсько-український словник. Українсько-англійський словник: 250 000 + 250 000 : два в одному томі : 500 000 од. пер.</i> Київ; Ірпінь: ВТФ “Перун”.	Медникова, Э. М. и Апресян, Ю. Д. (ред.). (1993). <i>Новый большой англо-русский словарь: в 3 т.</i> (Т. 1). Около 250 000 слов. Москва: Русский язык.
2	Балла, М. І. (1996). <i>Англійсько-український словник: Близько 120 000 слів</i> (Т. 1). Київ: Освіта.	Гальперин И. Р. (ред.). (1972). <i>Большой англо-русский словарь: в 2 т.</i> (Т. 1). Москва: Советская энциклопедия.
3	Гороть, Є. І., Коцюк, Л. М., Малімон, Л. К. й Павлюк, А. Б. (за заг. кер. Є. І. Гороть). (2006). <i>Англо-український словник</i> . Вінниця: Нова Книга.	Гальперин И. Р. (ред.). (1972). <i>Большой англо-русский словарь: в 2 т.</i> (Т. 1). Москва: Советская энциклопедия.
4	Загнітко, А. П. й Данилюк, І. Г. (2012). <i>Великий сучасний англо-український, українсько-англійський словник</i> . Донецьк: ТОВ “ВКФ “БАО”.	Мюллер, В. К. (1995). <i>Англо-русский словарь</i> (24-е изд.). Москва: Русский язык; Электронная версия “Палек”.
5	Шевченко, Л. І. й Муравйов, В. І. (ред.). (2010). <i>Англійсько-український, українсько-англійський юридичний словник: близько 70 000 термінів</i> . Київ: Арії.	Андреанов, С. Н., Берсон, А. С. и Никифоров, А. С. (2003). <i>Англо-русский юридический словарь: около 50 тыс. терминов</i> . Москва: РУССО; Электронная версия “LingvoLive”.
6	Гільченко, Р. О. (2009). <i>Англійсько-український словник авіаційних термінів</i> . Київ: НАУ.	Марасанов, В. П. (1996). <i>Англо-русский словарь по гражданской авиации</i> (2-е изд.). Москва: Скорпион-Россия. Баринин, С. М., Борковский, А. Б., Владимиров, В. А., Воропаев, Н. Д., Гельман, Я. Л., Гольдберг, А. С. ... Чубуков, А. С. (1991). <i>Большой англо-русский политехнический словарь: в 2 т.</i> (Т. 1). Москва: Русский язык. Новиков, В. Д. (ред.). (2000). <i>Русско-английский физический словарь. Ок. 75 000 терминов</i> . Москва: РУССО.
7	Орлова, Н. В. (2010). <i>Англо-український та українсько-англійський словник педагогічних та психологічних термінів і понять: Навчальний посібник для студентів і викладачів вищих навчальних закладів. Близько 40 000 слів та словосполучень</i> . Черкаси: Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького.	Никошкова, Е. В. (2003). <i>Англо-русский словарь по психологии</i> (3-е изд.). Москва: РУССО; Электронная версия “LingvoLive”.

8	Мейнарович, С. В. й Кратко, М. І. (2010). <i>Англійсько-український словник з математики та кібернетики: біля 50 000</i> . Київ; Ірпінь: ВТФ “Перун”.	Масловский, Е. К. (2008). <i>Англо-русский словарь по вычислительной технике и программированию (The English-Russian Dictionary of Computer Science): около 55 тыс. статей</i> (8-е изд.). Электронная версия “Lingvo”. Масловский, Е. К. (2008). <i>Англо-русский научно-технический словарь (The English-Russian Scientific Dictionary): около 140 тыс. статей</i> . Электронная версия “Lingvo”.
9	Варцаб’юк, А. Р. і Когут, І. Т. (за заг. ред. А. Р. Варцаб’юка) <i>Англійсько-український словник з мікроелектроніки та мікросистемної техніки</i> . Івано-Франківськ.	Онлайн-словарь “Мультитран”.
Французько-українські словники		Російське джерело
10	Бусел, В. Т. (ред.). (2012b). <i>Французько-український словник. Українсько-французький словник: 220 000 + 210 000: два в одному томі: 430 000 од. пер.</i> Київ; Ірпінь: ВТФ “Перун”.	Гак, В. Г. и Ганшина, К. А. (2003). <i>Новый французско-русский словарь</i> . Москва: Русский язык – Медиа.
11	Ківалов, С. В. й Петлюченко, Н. В. (ред.). (2016). <i>Французько-український словник юридичних термінів</i> . Одеса: Національний університет “Одеська юридична академія”.	Мачковский, Г. И. (2009). <i>Французско-русский юридический словарь. Ок. 35 000 терминов</i> . Москва: ABBYY Press.
12	Яремійчук, Р. С., Копей, Б. В., Клюфінська, І. М. і Стефурак, Р. І. (2017). <i>Українсько-французький словник з нафтогазової справи (Серія “Нафтогазове обладнання”, т. 6)</i> . Івано-Франківськ: ІФНТУНГ.	Онлайн-словарь “Мультитран”.
Італійсько-українські словники		Російське джерело
13	Бусел, В. Т. (ред.). (2013). <i>Італійсько-український словник. Українсько-італійський словник: 230 000 + 210 000: два в одному томі: 440 000 од. пер.</i> Київ; Ірпінь: ВТФ “Перун”.	Зорько, Г. Ф. (2004). <i>Новый большой итальянско-русский словарь</i> . Москва: Русский язык – Медиа.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш ніж перейти до обґрунтування результатів дослідження, доцільно навести зведені таблиці, які наочно засвідчують використання плагіату¹ в українських перекладних словниках. У таблицях 2–14 нижче в лівому стовпчику показано оригінальний матеріал російських словникових видань, у правому стовпчику – статті в українських двомовних словниках. Світло-сірим кольором і закресленим шрифтом у лівому стовпчику виділено відповідний матеріал російських словників, який фактично викинуто (не використано) під час створення українських видань. Назва кожної з таблиць 2–14 відповідає конкретному аналізованому українському перекладному словнику.

¹ У цій статті автор використовує термін “плагіат” на ґрунті припущення щодо відсутності у видавців українських словників відповідних угод з авторами та (або) видавцями англійсько-, французько- та італійсько-російських словників щодо дозволу на переклад таких словників, як того вимагає чинне на час написання статті законодавство України про авторське право й суміжні права. Крім того, у цій статті автор уживає поняття “плагіат” у його європейському, ширшому, ніж визначено в чинному українському законодавстві, змісті; з-поміж іншого, як “плагіат” для мети написання цієї автор інтерпретує копіювання російських словникових видань з подальшим перекладом російськомовної частини відповідних англійсько-, французько- та італійсько-російських словників.

Таблиця 2

Англійсько-український словник видавництва “Перун” за ред. В. Т. Бусла

<p>Медникова, Э. М. и Апресян, Ю. Д. (ред.). (1993). <i>Новый большой англо-русский словарь: в 3 т.</i> (Т. 1). Около 250 000 слов. Москва: Русский язык.</p>	<p>Бусел, В. Т. (ред.). (2012а). <i>Англійсько-український словник. Українсько-англійський словник: 250 000 + 250 000: два в одному томі: 500 000 од. пер.</i> Київ; Ірпінь: ВТФ “Перун”.</p>
<p>с. 620–621: drift I [drift] <i>n</i> 1. медленне теченіє; медленне перемещеніє; <i>the — of labour into the city образн. приток рабочей силы в город; the — from the land образн. отток людей из деревни /из сельской местности/; to be on the — а) дрейфовать; б) плыть по течению</i> 2. мор. дрейф 3. ав. 1) девиация, снос 2) скорості сноса 3) угол сноса 4. воен. 1) деривация 2) движенье облака дыма или отравляющего вещества 5. радио уход частоты 6. 1) направлєние (развития); тенденция; <i>— of affairs ход дел; направлєние развития событий</i> 2) лингв. тенденция развития языковой структуры; направлєние языкового развития 7. (подспудный) смысл; (скрытая) цель; стремлєние; <i>the — of a speech скрытый смысл речи; I don't catch /get, see, understand/ your — я не понимаю, куда вы клоните / к чему вы ведете/; what's the — of all this? к чему бы это?; что бы это могло значить?</i> 8. пассивность; бездєйствиє; <i>policy of — политика бездєствия</i> 9. перегон (скота) 10. евакуация раненых (<i>в тыл</i>) 11. (быстро проносящийся) ливень; снег, гонимый ветром <i>и т. п.</i> 12. 1) сугрб (снега); нанос (песка); куча (листьев <i>и т. п.</i>), нанесенная или наметенная ветром; лёд, вынесенный морем на берег 2) геол. моренный материал, делювий; ледниковый нанос 13. 1) молевой лесосплав 2) плывущее бревно 14. дрейфтерная или плавная сеть 15. южно-афр. брод 16. горн. горизонтальная выработка; <i>exploratory — разведочная горизонтальная выработка; main — главный штрек; главная выработка</i> 17. тех. упругое последствие 18. тех. пробойник drift II [drift] <i>v</i> 1. 1) относить или гнать (<i>ветром, течением</i>); сносить; <i>to — logs down the stream сплавлять лєс</i> 2) относиться, перемещаться (<i>по ветру, течению</i>); дрейфовать; <i>to — ashore приблизиться к берегу; to — down the stream относиться вниз течением; to — with the current плыть по течению; сплавляться (о лєсе и т. п.); the clouds are — ing across the sky облака плывут по небу</i> 3) изменять состояние; <i>I was slowly drifting into sleep я медленно погружался в сон; the conversation — ed from one subject to another разговор переходил с одной темы на другую</i> 4) радио уходит (о частоте) 2. плыть по течению; бездєйствовать; полагаться на волю случая; <i>to — through life жить бездумно; to — into war втягиваться /вплзати/ в войну; to — through life</i></p>	<p>с. 249: drift¹ [drift] <i>n</i> 1. повільний рух; повільне переміщення 2. мор. дрейф 3. ав. девіація, знесення; швидкість знесення; кут знесення 4. військ. деривація; рух хмари диму або отруйної речовини 5. рад. відхідти 6. напрямок (розвитку); тенденція; лингв. тенденція розвитку мовної структури; напрямок мовного розвитку 7. (прихований) зміст; (прихована) мета; прагнення 8. пасивність; бездіяльність 9. перегін (худоби) 10. евакуація поранених (<i>у тил</i>) 11. злива (<i>що швидко минає</i>); сніг, що женеться вітром 12. замет (снігу); нанос (ліску); купа (листя), нанесена або наметена вітром; лід, винесений морем на берег; геол. моренний матеріал, делювій; льодовиковий нанос 13. лісосплав розсипом; пливуча колода 14. дрейфтерна або плавна сітка (тенета) 15. діал. брід 16. гірн. горизонтальна виробка 17. тех. пружна післядія 18. тех. пробійник drift² [drift] <i>v</i> 1. відносити або гнати (<i>вітром, течією</i>); зносити; відноситися, переміщатися (<i>вітром, течією</i>); дрейфувати; змінювати стан; рад. відходити (<i>проту</i>) 2. плисти за течією; не діяти; покладатися на волю випадку 3. наспати (<i>кучугури</i>); наносити, заносити (<i>снігом</i>); виростати (<i>про кучугури, наноси</i>) 4. спец. сплавити (ліс) розсипом 5. пробивати, розширювати або збільшувати отвір 6. гірн. проводити горизонтальну виробку</p>

<p>жить бездумно; to — into pessimism становиться все более пессимистичным; впадать в меланхолию; let things — пусть все идет как шло; ~ покоримся судьбе; things are allowed to — ~ все отдалось на волю судьбы, никто не хочет менять (естественный) ход вещей 3. 1) насыпать (<i>сугробы</i>); наносить, заносить (<i>снегом и т. п.</i>); the snow had — everywhere все занесло снегом 2) вырастать (<i>о сугробах, наносах и т. п.</i>) 4. спец. сплавлять (<i>лес</i>) μόлем 5. пробивать, расширять или увеличивать отверстие 6. горн. проводить горизонтальную выработку</p>	
--	--

Таблиця 3

Англійсько-український словник М. І. Балли

<p>Гальперин И. Р. (ред.). (1972). <i>Большой англо-русский словарь: в 2 т.</i> (Т. 1). Москва: Советская энциклопедия.</p>	<p>Балла, М. І. (1996). <i>Англійсько-український словник: Близько 120 000 слів</i> (Т. 1). Київ: Освіта.</p>
<p>с. 43: accident ['æksɪd(ə)nt] <i>n</i> 1. случай, случайность; риге — чистая случайность; by ~ случайно, нечаянно; 2. нещасний случай; катастрофа; авария; to have /to meet with/ an ~ попать в катастрофу, потерпеть аварию /крушение/; without ~ благополучно; railway [motor] ~ железнодорожная [автомобильная] катастрофа; fatal ~ нещасний случай со смертельным исходом; industrial ~ нещасний случай на производстве; 3. лог. случайное свойство; побочное обстоятельство; 4. геогр. складка, неровность местности рельефа; — boat мор. спасательная шлюпка; ~ frequency rate <i>амер.</i> коэффициент промышленного травматизма; — hospital травматологическая больница; ~ insurance страхование от несчастных случаев; ~ prevention а) техника безопасности; б) предупреждение несчастных случаев; ◇ ~s will happen in the best regulated families всякое бывает; ≈ скандал в благородном семействе.</p>	<p>с. 26: accident ['æksɪdənt] <i>n</i> 1) випадок; випадковість; несподіванка; by ~ випадково, ненароком; 2) нещасний випадок, аварія, катастрофа; to meet with (to have) an ~ зазнати аварії, потрапити в аварію; railway (motor) ~ залізнична (автомобільна) аварія; industrial ~ нещасний випадок на підприємстві; fatal ~ нещасний (смертельний) випадок; 3) лог. побічна обставина; 4) геогр. нерівність поверхні, складка; □ ~ ~ insurance страхування від нещасних випадків; ~ prevention техніка безпеки; запобігання нещасним випадкам; ~ gate <i>амер.</i> коефіцієнт промислового травматизму; ~s will happen in the best regulated families <i>присл.</i> у сім'ї не без віродка.</p>
<p>с. 535: fold¹ I [fould] <i>n</i> 1. овчарня; загон для овец; 2. отара овец; 3. церк. паства; ◇ to return to the — а) вернуться в отчий дом; б) вернуться в лоно церкви; to bring back the stray sheep to the — а) <i>библ.</i> вернуть заблудшую овцу в овчарню; б) наставить на путь истинный. fold¹ II [fould] <i>v</i> 1. загонять (<i>овец</i>); помещать (<i>овец</i>) в загон. fold² I [fould] <i>n</i> 1. складка, сгиб; ~s of fat жировые складки (<i>на шее и т. п.</i>); to carry smth. in a — of one's robe прятать что л. в складках одежды; curtain that falls in perfect ~s занавес, падающий ровными складками; 2. сгибание; 3. кольцо (<i>змеи</i>); 4. спец. фальц; 5. геол. флексура, складка; 6. створ (<i>двери</i>). fold² II [fould] <i>v</i> 1. 1) складывать, сгибать; загибать; to — a letter [a newspaper] сложить письмо [газету]; to — clothes складывать одежду; to — down</p>	<p>с. 434: fold [fould] 1. <i>n</i> 1) кошара, загорода для овец; 2) отара овец; 3) церк. паства; 4) складка, згин; 5) згинання; 6) кільце (<i>змі</i>); 7) фальц; 8) геол. флексура; 9) стулка (<i>дверей</i>); двері; 10) застібка; крючок; гаплік; 2. <i>v</i> 1) заганяти (<i>овець</i>); 2) складати; згортати; згинати; 3) складатися; 4) загортати(ся); закутувати(ся); 5) обіймати; схрещувати (<i>руки</i>); to ~ smb. to one's breast пригорнути когось до своїх грудей; 6) фальцювати; 7) текст. дублювати; 8) розм. згорнути, закрити (<i>підприємство</i>); ~ up an umbrella скласти парасольку.</p>

Приймак Д. М. Вторинність і плагіат як передумови низької якості іншомовно-українських словників
(на матеріалі англійсько-, французько- та італійсько-українських видань)

<p>the corner of a page загну́ть уго́л стра́ниці; to ~ one's arms скрестити́ ру́ки на груди́; a bird ~s its wings пті́ца скла́дываєт кри́льця; 2) скла́дываться; the bed ~s into a recess in the wall крова́ть убира́ється в ни́щу на стє́ні; 2. 1) завє́рты́вать; to ~ one's cloak about one заку́таться в пла́щ; to ~ smth. in paper заворáчивать что л. в бума́гу; 2) оку́ты́вать; hills ~ed in mist го́ры, оку́танные тумáном; 3. обнима́ть; to ~ smb. in one's arms сжима́ть когó л. в объ́ятиях; to ~ smb. to one's breast прижа́ть когó-л. к груди́; 4. спе́ц. фальцевáть; 5. текст. дубли́ровать; 6. разг. 1) прикрýть, сверну́ть (<i>предприя́тие и т. п.</i>); after a few months he decided to ~ the magazine че́рез нє́ско́лько мє́сяцев он рє́шил прикрýть жу́рнал; 2) закрýться; прогорéть (<i>тж. ~ up</i>); the play ~ed пьє́са сошлá со сцє́ны; □ ~ up 1) скла́дыва́ть; свє́рты́вать; to ~ up an umbrella закрывáть зóнтик; 2) скла́дываться; seat that ~s up складно́й сту́л; 3) = 6, 2); the company ~ed up last year because of lack of funds э́та фі́рма закрýлась в прòшлом годý из за недостáтка ередєть; ◇ to ~ one's hands сло́жить ру́ки, бездє́йствовать.</p>	
--	--

Таблиця 4

Англійсько-український словник Є. І. Гороть, Л. М. Косюк, Л. К. Малімон,
А. Б. Павлюк (за заг. кер. Є. І. Гороть)

<p>Гальперин И. Р. (ред.). (1972). <i>Большой англо-русский словарь: в 2 т.</i> (Т. 1). Москва: Советская энциклопедия.</p>	<p>Гороть, Є. І., Коцюк, Л. М., Малімон, Л. К. й Павлюк, А. Б. (за заг. кер. Є. І. Гороть). (2006). <i>Англо-український словник</i>. Вінниця: Нова Книга.</p>
<p>с. 153: benefit I ['benifit] <i>n</i> 1. 1) преимúщество, привилéгия; 2) польза, блага́; for the ~ of smb. на блага́ /в пользу/ когó-л.; for your special ~ (тільки) ра́ди вас; to be for the ~ of one's health бы́ть полéзным для здорóвья; to give smb. the ~ of one's experience [knowledge] поделит́ся с кем-л. сво́им опы́том [знаниями]; he gave us the ~ of his advice он помо́г нам советом; the book wasn't of much ~ to me кні́га не принесла́ мне о́собенной по́льзы; 3) при́быль, вы́года (<i>особ. дє́нежная</i>); to get /to derive/ ~ from smth. извлєкáть пользу /вы́гуду/ из чєгó-л.; 2. благоде́яние, мило́сть, дóброе дє́ло; to confer ~s on /upon/ smb. осы́нать когó л. мило́стями; 3. пє́нсия, посóбие (<i>страховое, по безработи́це, по болєзни и т. п.</i>); 4. юр. неподсúдность; В. of Clergy не́подоудно́сть духовє́нства свє́тєко́му суду́; 5. <i>театр.</i> бєнефі́с (<i>тж. ~ night</i>); 6. <i>церк. уст.</i> приход; 7. <i>уст.</i> вы́игрыш (<i>в лотереє</i>); вы́игрышный билє́т; ~ concert [performance] блатотворитє́льный концє́рт [о́е прєдєтавлє́ние]. benefit II ['benifit] <i>v</i> 1. 1) прино́сить пользу, помога́ть; оказывáть блатотворное (воз)дє́йствие; the sea air will ~ you морскóй вóздух бúдет вам</p>	<p>с. 154: benefit ['benifit] <i>n</i> 1. користь, вигода, прибуток; for the ~ of заради; for your special ~ спеціально заради вас; to derive/to get/to reap (a) ~ from одержувати вигоду/користь з чогось; to be for the ~ of one's health бути корисним для здоров'я; to give smb the ~ of one's experience ділитися сво́ім досвідом; 2. перевага; привілей; пільга; fringe ~s додаткові пільги (<i>пенсії тощо</i>); 3. благодійність; добротинність; благодіяння; милість; a ~ concert благодійний концерт; 4. пенсія; допомога (<i>страхова, по хворобі тощо</i>); 5. юр. непідступність; the ~ of the doubt юр. виправдання за відсутністю доказів; 6. <i>театр.</i> бєнефі́с; 7. <i>церк.</i> парафія; 8. вигрaш (<i>у лотереї</i>). benefit ['benifit] <i>v</i> 1. давати користь; допомагати; справляти блатотвориний вплив; the sea air will ~ you морське повітря буде вам на користь; the medicine</p>

полéзен; 2) приносить вiгоду, прибуль; 2. 1) получáть пользу, пóмощь; he ~ed by the medicine лекáрство помогло́ ему́; 2) извлека́ть вiгоду.	~ed him ліки допомогли йому́; 2. давати прибуток, (вигоду); 3. одержувати користь (допомогу); здобувати вiгоду.
---	---

Таблиця 5

Англійсько-український словник А. П. Загнітка, І. Г. Данилюка

Мюллер, В. К. (1995). <i>Англо-русский словарь</i> (24-е изд.). Москва: Русский язык; Электронная версия "Палек".	Загнітко, А. П. й Данилюк, І. Г. (2012). <i>Великий сучасний англо-український, українсько-англійський словник</i> . Донецьк: ТОВ "ВКФ "БАО".
с. 728: foil I 1. noun 1) фольга, станиоль 2) <i>archit.</i> орнамент в виде листьев (<i>в готическом стиле</i>) 3) контраст; фон to serve as a foil to <i>служит контрастом, подчеркивать что-л.</i> 2. <i>v. rare</i> <i>служит контрастом, подчеркивать что-л.</i> II 1. noun след зверя 2. <i>v. 1</i>) сбивать (<i>собаку</i>) со следа 2) ставить в тупик; расстраивать чьи-л. планы; срывать что-л. 3) <i>obs.</i> отразить нападение, одолеть <i>Syn: see thwart</i> III noun папира foist v. всунуть, всучить (<i>off</i>) <i>The salesman foisted the faulty machine (off) on the lady.</i> <...> fold I 1. noun 1) складка, сгиб <i>a dress hanging in loose folds</i> <i>платье, падающее свободными складками</i> 2) впадина, падь; извилины ущелья, каньона 3) створ (двери) 4) <i>tech.</i> фальц 5) <i>geol.</i> флексура, складка 6) кольцо (змеи) 2. <i>v. 1</i>) складывать (ткань и т. п.) вдвое, вчетверо и т. п.; сгибать, погибать, перегибать to fold one's arms <i>скреестить руки на груди</i> to fold one's hands <i>еложить руки; fig. бездействовать</i> 2) завертывать (<i>in</i>) 3) обнимать, обхватывать to fold smb. to one's breast <i>прижать (кого-л.) к груди</i> 4) окутывать <i>hills folded in mist</i> <i>горы, окутанные туманом</i> 5) <i>тур.</i> фальцевать 6) <i>text.</i> дублировать 7) <i>cul.</i> сбивать, вымешивать (негустое тесто и т. п.) — fold back — fold up <i>Syn: crease, line, pleat, wrinkle</i> <i>Ant: smooth, straighten, unfold</i> II 1. noun 1) загон (для овец), овчарня; кошара 2) <i>eccl.</i> паства to return to the fold а) вернуться в отчий дом; б) вернуться в лоно единомышленников 2. <i>v.</i> загонять (овец) fold back отвернуть <i>to fold back the bedclothes</i> свернуть постель fold up а) свертывать, завертывать <i>I like to fold presents up in pretty paper</i> б) <i>coll.</i> свернуться <i>the business finally folded up last week</i> <i>предприятие, в конце концов, на прошлой неделе прекратило существование</i> в) <i>скорчиться</i> (от боли, смеха) <i>Mary folded up when Jim walked in wearing his funny clothes. The fighter folded up at the sudden heavy blow.</i> folder noun 1) папка, скоросшиватель 2) несшитая брошюрка 3) книжечка (<i>рекламная; расписание поездов или самолетов</i>) 4) <i>amer.</i> книжечка с картонными спичками 5) <i>тур.</i> фальцевальная машина 6) фальцовщик 7) <i>pl.</i>	с. 218: foil I [fɔɪl] 1. <i>n</i> 1) фольга́, станио́ль; 2) <i>архт.</i> орна́мент у ви́гляді лі́стя (<i>у готичному стилі</i>); 3) контра́ст; тло; 2. <i>v. рідк.</i> <i>служити контра́стом, підкреслювати (що-н.)</i> foil II [fɔɪl] 1. <i>n</i> слі́д зві́ра; 2. <i>v</i> 1) збивáти (<i>собаку</i>) зі слі́ду; 2) ста́вити в безві́хідь; зривáти (<i>що-н.</i>); 3) <i>заст.</i> відбі́ти на́пад, здо́лати foil III [fɔɪl] <i>n</i> рапі́ра foist [fɔɪst] <i>v</i> всу́нути, нав'язáти (<i>off</i>) fold I [fəʊld] 1. <i>n</i> 1) склáдка; згин; 2) запáдина; звівини, ущéлини каньйо́ну; 3) сту́лка (<i>дверей</i>); 4) <i>тех.</i> фальц; 5) <i>геол.</i> флексу́ра, склáдка; 6) кильце́ (<i>змій</i>); 2. <i>v</i> 1) склáдати (<i>тканину тощо</i>) удвічі, вчéтверо (<i>in</i>); 3) обійма́ти, обхо́плювати; 4) огорта́ти (<i>in</i>); 5) <i>друж.</i> фальцо́вати; 6) <i>текст.</i> дублюва́ти; 7) <i>кул.</i> збивáти, вимішува́ти (<i>негусте тісто тощо</i>); ~ back відверну́ти; ~ up а) згорта́ти, загорта́ти; б) <i>розм.</i> згорну́тися fold II [fəʊld] 1. <i>n</i> 1) загі́н (<i>для овець</i>), коша́ра; 2) <i>церк.</i> па́ства; 2. <i>v</i> заганя́ти (<i>овець</i>) folder ['fəʊldə] <i>n</i> 1) па́пка, швидкозшивáч; 2) незши́та брошу́ра; 3) кни́жечка (<i>реклама; розклад потягів або літаків</i>); 4) <i>amer.</i> кни́жечка з карто́нними сірника́ми; 5) <i>друж.</i> фальцо́вальна маши́на; 6) фальцо́вальник; 7) <i>pl</i> склáдaні окуляри, склáдaний біно́кль <i>тощо</i>

складные очки, складной бинокль и т. п.	
---	--

Таблиця 6

Англійсько-український, українсько-англійський словник юридичних термінів
за ред. Л. І. Шевченко, В. І. Муравйова

Андреанов, С. Н., Берсон, А. С. и Никифоров, А. С. (2003). <i>Англо-русский юридический словарь: около 50 тыс. терминов</i> . Москва: РУССО; Электронная версия "LingvoLive".	Шевченко, Л. І. й Муравйов, В. І. (ред.). (2010). <i>Англійсько-український, українсько-англійський юридичний словник: близько 70 000 термінів</i> . Київ: Арії.
<p>examination 1. опрос; допрос (<i>в суде</i>); следствие; расследование (<i>судебное</i>); предварительное расследование дела магистратом 2. рассмотрение 3. освидетельствование; исследование (<i>медицинское</i>); осмотр; экспертиза 4. досмотр; проверка ◊ ~ by witness осмотр свидетелем (<i>вещественных доказательств, лиц, предъявленных для опознания и т. п.</i>); ~ de bene esse предварительно-условный опрос свидетеля; ~ for nonobviousness экспертиза (изобретения) на неочевидность; ~ for subject-matter экспертиза на патентоспособность; экспертиза на уровень творчества; ~ in chief первоначальный опрос свидетеля выставившей стороной; ~ upon oath допрос под присягой</p> <p>— of prospective juror предварительная проверка стороной допустимости лица в суд в качестве присяжного заседателя по делу</p> <p>~ of witness 1) освидетельствование свидетеля (как потерпевшего или для установления его психической полноценности) 2) допрос свидетеля</p> <p>bar ~ 1) допрос защитой 2) — экзамен — при поступлении в коллегию адвокатов</p> <p>bar final ~ заключительный допрос защитой</p> <p>compulsory ~ принудительное освидетельствование</p> <p>coroner's — королевское расследование</p> <p>cross ~ перекрестный допрос (<i>свидетеля противной стороны</i>)</p> <p>custom-house ~ таможенный досмотр</p> <p>deferred ~ отсроченная экспертиза</p> <p>direct ~ первоначальный опрос или допрос свидетеля выставившей стороной</p> <p>expert ~ экспертиза</p> <p>final ~ заключительный допрос</p> <p>forensic ~ судебная экспертиза</p> <p>formal ~ формальная экспертиза, экспертиза соблюдения формальных требований</p> <p>full ~ полная экспертиза (<i>т.е. не только формальная, но и на материальные предпосылки патентоспособности</i>)</p> <p>in-patient — стационарное освидетельствование</p> <p>judicial ~ 1) допрос судьей 2) судебное следствие, судебное рассмотрение</p> <p>luggage ~ досмотр багажа</p> <p>oral ~ устный допрос</p> <p>out-of-time ~ внеочередная экспертиза</p>	<p>с. 111:</p> <p>EXAMINATION опит; допит (у суді); слідство, розслідування (судове); попереднє розслідування справи магістратом; розгляд; експертиза; догляд; перевірка ◊ ~ by witness огляд свідком (речових доказів, осіб, яких необхідно упізнати та ін.); ~ de bene esse попередньо-умовний опит свідка; ~ for nonobviousness експертиза (винаходу) на неочевидність; ~ for subject-matter експертиза на патентоздатність; експертиза на рівень творчості; ~ in chief початковий опит свідка стороною, яка його виставила; ~ upon oath допит під присягою</p> <p>~ of witness огляд свідка (як потерпілого або для встановлення його психічної повноцінності); допит свідка</p> <p>bar ~ допит захистом</p> <p>bar final ~ заключний допит захистом</p> <p>compulsory ~ примусовий огляд</p> <p>cross ~ перехресний допит (свідка супротивної сторони)</p> <p>custom-house ~ митний огляд</p> <p>deferred ~ відстрочена експертиза</p> <p>direct ~ початковий опит або допит свідка стороною, що його виставила</p> <p>expert ~ експертиза</p> <p>final ~ заключний допит</p> <p>forensic ~ судова експертиза</p> <p>formal ~ формальна експертиза, експертиза дотримання формальних вимог</p> <p>full ~ повна експертиза (тобто не тільки формальна, але і на матеріальні передумови патентоздатності)</p> <p>luggage ~ огляд багажу</p> <p>oral ~ усний допит</p> <p>out-of-time ~ позачергова експертиза</p> <p>preliminary ~ попереднє судове розслідування</p> <p>pretrial ~ попереднє судове слідство</p> <p>prosecution ~ допит обвинуваченням</p> <p>prosecution final ~ заключний допит обвинуваченням</p> <p>re-cross ~ повторний перехресний допит</p> <p>redirect ~ опит або допит свідка стороною, що його виставила, після перехресного допиту</p> <p>substantive ~ експертиза по суті, експертиза на матеріальні передумови патентоздатності</p> <p>trial ~ допит на судовому слідстві</p>

<p>out-patient — амбулаторное оевидетельствование pathological — медико-патологическое исследование; анатомо-патологическое исследование physical — медицинский осмотр; медицинская экспертиза post-mortem — исследование трупа (<i>патолого-анатомическое или судебно-медицинское</i>) preliminary ~ предварительное судебное расследование preliminary ~ of witness предварительная проверка допустимости лица в суд в качестве свидетеля premarital — медицинское оевидетельствование на предмет установления наличия или отсутствия обстоятельств, препятствующих вступлению в брак pretrial ~ предварительное судебное следствие prosecution ~ допрос обвинением prosecution final ~ заключительный допрос обвинением psychiatric — психиатрическое оевидетельствование; психиатрическая экспертиза re-cross ~ повторный перекрёстный допрос redirect ~ опрос <i>или</i> допрос свидетеля представившей стороной после перекрёстного опроса substantive ~ экспертиза по существу, экспертиза на материальные предпосылки патентоспособности trial ~ допрос на судебном следствии voir dire ~ предварительная проверка допустимости лица в суд в качестве свидетеля или присяжного заседателя</p>	<p>voir dire ~ попередня перевірка припустимості особи до суду як свідка або присяжного засідателя</p>
---	---

Таблиця 7

Англійсько-український словник авіаційних термінів Р. О. Гільченка

<p>Марасанов, В. П. (1996). <i>Англо-русский словарь по гражданской авиации</i> (2-е изд.). Москва: Скорпион-Россия. Баринов, С. М., Борковский, А. Б., Владимиров, В. А., Воропаев, Н. Д., Гельман, Я. Л., Гольдберг, А. С. ... Чубуков, А. С. (1991). <i>Большой англо-русский политехнический словарь: в 2 т.</i> (Т. 1). Москва: Русский язык. Новиков В. Д. (ред.). (2000). <i>Русско-английский физический словарь. Ок. 75 000 терминов.</i> Москва: РУССО.</p>	<p>Гільченко, Р. О. (2009). <i>Англійсько-український словник авіаційних термінів.</i> Київ: НАУ.</p>
<p>Марасанов, с. 10: acceleration 1. ускорение; разгон (<i>до заданной скорости</i>) 2. перегрузка (<i>в полёте</i>) 3. приёмистость (<i>двигателя</i>) ◇ effected by ~ 1. под влиянием ускорения 2. вызванный перегрузкой (<i>напр. о разрушении конструкции</i>); to produce ~ 1. создавать ускорение 2. создавать перегрузку advanced ~ встречная приёмистость (<i>увеличение режима работы двигателя с этапа сброса газа</i>) angular ~ угловое ускорение</p>	<p>с. 4–5: acceleration <i>n</i> 1) прискорення; розгін (<i>до заданої швидкості</i>); 2) прийманність (<i>двигуна</i>); 3) перевантаження (<i>у польоті внаслідок прискорення</i>); ~ of gravity прискорення вільного падіння; прискорення сили тяжіння; ~ through sonic speed розгін з переходом через швидкість звуку; advanced ~ зустрічна прийманність двигуна; after ~ післяприскорення; all-burn ~ прискорення в момент повного вигорання палива; angular ~</p>

<p>climb ~ 1. ускорение при наборе высоты 2. перегрузка при наборе высоты full ~ полная приёмистость gravity ~ ускорение силы тяжести lateral ~ поперечное ускорение linear ~ линейное ускорение partial ~ частичная приёмистость steady ~ 1. постоянное ускорение 2. постоянная перегрузка 3. устойчивая приёмистость takeoff ~ 1. ускорение при взлёте 2. перегрузка при взлёте transonic ~ околозвуковое ускорение uniform ~ 1. равномерное ускорение 2. равномерная перегрузка vibration ~ 1. вибрационное ускорение 2. вибрационная перегрузка</p> <p>Баринов, с. 12: acceleration 1. ускорение; разгон, разбег 2. <i>возд.</i> приёмистость (<i>двигателя</i>) 3. перегрузка (<i>в полёте от ускорения</i>) ~ of gravity ускорение свободного падения — of translation переносное ускорение absolute — абсолютное ускорение advanced ~ встречная приёмистость (<i>увеличение режима работы двигателя с этапа сброса газа</i>) all-burn ~ ускорение в момент полного выгорания топлива angular ~ угловое ускорение axlebox — ускорение осевой буксы base — ускорение основания сооружения (<i>при землетрясении</i>) centripetal — нормальное [центростремительное] ускорение climb — ускорение при наборе высоты Coriolis — ускорение Кориолиса, поворотное ускорение direct drive ~ <i>авто</i> ускорение на прямой передаче earthquake — сейсмическое ускорение electrostatic — электростатическое ускорение Fermi — ускорение Ферми frame rate — <i>кфп</i> пусковой период (<i>время разгона механизма прерывистого движения до заданной частоты смены кадров</i>) free — 1. свободное ускорение 2. разгон (<i>двигателя</i>) без нагрузки full ~ полная приёмистость <...> Новиков, с. 819: ускорени/е с. acceleration <...> осевое ~ axial acceleration <...> ~ с переходом через скорость звука acceleration through sonic speed</p>	<p>кутове прискорення; axial ~ осьове прискорення; climb ~ 1) прискорення під час набирання висоти; 2) перевантаження під час набирання висоти; full ~ повна прийманність; gravity ~ прискорення сили тяжіння; lateral ~ поперечне прискорення; linear ~ лінійне прискорення; partial ~ часткова прийманність; steady ~ 1) стале прискорення; 2) стале перевантаження; 3) стійка прийманність; take-off ~ 1) прискорення під час зльоту; 2) перевантаження під час зльоту; transonic ~ призвукове прискорення; uniform ~ 1) рівномірне прискорення; 2) рівномірне перевантаження; vibration ~ 1) вібраційне прискорення; 2) вібраційне перевантаження; \diamond effected by ~ 1) під впливом прискорення; 2) викликаний перевантаженням; to produce ~ 1) створювати прискорення; 2) створювати перевантаження</p>
---	--

<p><...> ~ силы тяжести <i>gravitational [free fall] acceleration</i> acceleration of gravity с. 533: послеускорение <i>с. after-acceleration</i></p>	
---	--

Таблиця 8

Англійсько-український, українсько-англійський словник педагогічних термінів Н. В. Орлової

<p>Никошкова, Е. В. (2003). <i>Англо-русский словарь по психологии</i> (3-е изд.). Москва: РУССО; Электронная версия “LingvoLive”.</p>	<p>Орлова, Н. В. (2010). <i>Англо-український та українсько-англійський словник педагогічних та психологічних термінів і понять: Навчальний посібник для студентів і викладачів вищих навчальних закладів. Близько 40 000 слів та словосполучень</i>. Черкаси: Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького.</p>
<p>с. 8: ability, n <i>способность</i>; abstract ~ <i>способность к пониманию абстракций</i>; artistic — <i>художественные способности</i>; creative — <i>творческие способности</i>; educational ~ <i>способность к учебе</i>; empathic ~ <i>способность к эмпатии</i>; final ~ <i>конечный уровень способностей</i>; general ~ <i>общие способности</i>; inborn ~ <i>врожденная способность</i>; initial ~ <i>исходный уровень способностей</i>; intellectual ~ <i>интеллектуальные (умственные) способности</i>; learned ~ <i>приобретенная способность</i>; mechanical ~ <i>технические способности</i>; mental ~ <i>умственные способности</i>; primary — <i>первичные способности</i>; primary mental — <i>первичные способности</i>; special ~ <i>специальные способности</i>; specific ~ <i>специфическая способность</i> <...> test, n <...> ability ~ <i>тест способностей</i>; <...></p>	<p>с. 10: ability [ə'bilɪti] <i>здібність, уміння; здатність; спритність</i>; ~ test <i>тест здібностей</i>; abstract ~ <i>здібності розуміти абстракції</i>; educational ~ <i>здібності до навчання</i>; empathic ~ <i>здатність співчувати</i>; final ~ <i>кінцевий рівень умінь</i>; general ~ <i>загальні здібності</i>; inborn (innate) ~ <i>природжені здібності</i>; initial ~ <i>початковий рівень умінь</i>; intellectual ~ <i>розумові (інтелектуальні) здібності</i>; learned ~ <i>опановане уміння</i>; mechanical ~ <i>технічні здібності</i>; mental ~ <i>розумові (психічні) здібності</i>; specific ~ <i>специфічні здібності</i>; special ~ <i>спеціальні здібності</i></p>

Таблиця 9

Англійсько-український словник з математики та кібернетики Є. В. Мейнаровича, М. І. Кратка

<p>Масловский, Е. К. (2008). <i>Англо-русский словарь по вычислительной технике и программированию (The English-Russian Dictionary of Computer Science): около 55 тыс. статей</i> (8-е изд.). Электронная версия “Lingvo”.</p> <p>Масловский, Е. К. (2008). <i>Англо-русский научно-технический словарь (The English-Russian Scientific Dictionary): около 140 тыс. статей</i>. Электронная версия “Lingvo”.</p>	<p>Мейнарович, Є. В. й Кратко, М. І. (2010). <i>Англійсько-український словник з математики та кібернетики : біля 50 000</i>. Київ; Ірпінь: ВТФ “Перун”.</p>
<p>Масловский-1: computing <i>вычисление; вычисления; расчёт; счёт; вычислительная обработка данных вычислительный; счётный</i> average ~ <i>вычисление средних (величин)</i> background ~ <i>решение задач с низким приоритетом (при отсутствии задач с высоким приоритетом), фоновые вычисления</i></p>	<p>с. 105: computing [kəm'pjʊ:tɪŋ] 1. <i>обчислювання/ обчислення, рахування/порахування обчислювальний</i> 2. <i>рахунок; розрахунок рахувальний; розрахунковий</i> 3. <i>опрацювання/опрацювання даних</i> average ~ <i>обчислювання середніх (значень)</i> background ~ <i>фонові обчислювання</i> batch ~ <i>пакетне опрацювання даних</i></p>

<p>batch ~ пакетная обработка данных commodity ~ масовая (вычислительная) обработка (выполняемая на серийных компьютерах — в отличие от суперкомпьютерных или специализированных вычислений) data-flow ~ потоковые вычисления; потоковая вычислительная обработка dependable ~ гарантоспособные вычисления (позволяющие гарантировать получение верного результата в условиях наличия неисправностей) distributed ~ распределённые вычисления; распределённая обработка данных educational ~ обучение с помощью вычислительной машины; применение вычислительных машин для обучения embedded ~ встроена вычислительная обработка end-user ~ вычисления (для) конечного пользователя fault-tolerant ~ отказоустойчивые вычисления foreground ~ решение задач с высоким приоритетом (при наличии задач с низким приоритетом) hobby ~ любительские вычисления, вычисления в порядке хобби instructional ~ обучение с помощью вычислительной машины; применение вычислительных машин для обучения mainframe ~ использование больших ЭВМ multiaccess ~ вычисления в режиме мультимультимедиа numerical ~ численный метод office ~ учрежденческая обработка данных off-line ~ автономные вычисления on-line ~ 1) вычисления в режиме онлайн 2) вычисления в темпе поступления данных organizational ~ учрежденческая вычислительная обработка; учрежденческие вычисления personal ~ вычисления на персональной ЭВМ real-time visual ~ графические вычисления в реальном времени remote ~ дистанционные вычисления; дистанционная обработка данных resilient ~ эластичные вычисления (с альтернативными ветвями счёта) soft ~ мягкие вычисления (концепция рациональной организации вычислительных процессов на основе использования нечёткой логики, нейронных сетей, генетических алгоритмов и методов принятия решений в условиях неопределённости) symbolic ~ символичные вычисления three-dimensional ~ трёхмерные вычисления ubiquitous ~ сист. глобальные вычисления Масловский-2: computing ~ вычисление, вычисления, счёт.</p>	<p>correction ~ обчислювання поправок dependable ~ гарантоздатні розрахунки, надійні розрахунки (що гарантують одержання правильного результату за умов негараздів) digital ~ цифрове обчислювання distributed ~ розподілені розрахунки; розподілене опрацювання даних educational ~ 1. застосування комп'ютера в навчанні 2. навчальні розрахунки end-user ~ розрахунки кінцевого користувача fault-tolerant ~ відмовостійкі розрахунки foreground ~ пріоритетні розрахунки hobby ~ любительські (аматорські) розрахунки instructional ~ застосування комп'ютера в навчанні, тренувальні розрахунки multiaccess ~ розрахунки в режимі мультимультимедиа office ~ офісне опрацювання даних off-line ~ автономні розрахунки on-line ~ розрахунки в онлайн-режимі personal ~ розрахунки на персональному комп'ютері real-time ~ обчислювання в реальному масштабі часу remote ~ дистанційні розрахунки; дистанційне опрацювання даних resilient ~ еластичні розрахунки (з альтернативними вузлами обчислювань) statistical ~ статистичні розрахунки symbolic ~ символічні обчислювання; символічне опрацювання даних three-dimensional ~ тривимірні обчислювання</p>
---	--

<p>расчёт; обработка данных, обработка данных в ЭВМ вычислительный, счётный; компьютерный automatic ~ <i>mat.</i> автоматическое вычисление correction ~ <i>mat.</i> вычисление поправок digital ~ <i>mat.</i> вычисление в цифровой форме; цифровые вычисления social ~ социальная компьютеризация statistical ~ <i>mat.</i> статистический расчёт</p>	
--	--

Таблиця 10

Англійсько-український словник з мікроелектроніки та мікросистемної техніки
 А. Р. Варцаб'юка, І. Т. Когута

<p>Онлайн-словарь "Мультитран"</p>	<p>Варцаб'юк, А. Р. і Когут, І. Т. (за заг. ред. А. Р. Варцаб'юка). <i>Англійсько-український словник з мікроелектроніки та мікросистемної техніки</i>. Івано-Франківськ.</p>
<p>approach <i>подход, метод</i> basic ~ базовий конструктивно-технологический <i>подход</i> bipolar ~ метод біполярних ІС bottom-up ~ методологія <i>восходящего проектирования</i> Bristle Blocks ~ метод зв'язаних блоків building-block ~ метод стандартних блоків cassette-to-cassette ~ метод транспортування <i>полупроводниковых пластин из кассеты в кассету</i> cellular ~ метод проектування <i>с помощью базовых элементов</i> cermet ~ керметная <i>технология</i> chip-and-wire ~ метод проволочного <i>монтажа кристаллов</i> circuit motivated ~ схемно-орієнтований <i>подход</i> custom [customized] ~ метод <i>заказных ІС</i> "divide and conquer" ~ метод <i>"разделяй и властвуй"</i>; метод <i>разобшения</i> edge-based ~ метод <i>контурных линий</i> epic ~ ЕПІК-процес, <i>эпик-технология</i> figure-based ~ метод <i>рисунков</i> fixed-interconnection pattern ~ метод <i>фиксированных межсоединений</i> flat ~ <i>общий подход</i> flip-chip ~ метод <i>перевернутого кристалла</i> gate-array ~ метод <i>базового матричного кристалла; метод матриц логических элементов (напр. в САПР)</i> hierarchical ~ <i>иерархический подход</i> hierarchical nesting ~ метод <i>иерархического размещения элементов БИС</i></p>	<p>с. 10: approach <i>метод; підхід (див. також method, mode, technique)</i> basic ~ базовий конструктивно-технологічний <i>метод</i> bipolar ~ метод <i>(виготовлення) біполярних ІС</i> bottom-up ~ методологія <i>висхідного програмування</i> Bristle Blocks ~ метод <i>зв'язаних блоків</i> building-block ~ метод <i>стандартних блоків</i> cassette-to-cassette ~ метод <i>міжопераційного транспортування напівпровідникових пластин з касети в кассету</i> cellular ~ метод <i>програмування за допомогою бібліотеки базових логічних елементів</i> cermet ~ <i>керметна технология</i> chip-and-wire ~ метод <i>дротяного монтажу кристалів</i> circuit motivated ~ <i>схемно-орієнтований підхід</i> custom [customized] ~ метод <i>(виготовлення) замовлених ІС</i> "divide and conquer" ~ метод <i>проектуювання "розділяй і володарюй", метод роз'єднування (при проектування БІС зверху вниз)</i> edge-based ~ метод <i>контурних ліній (для аналізу оригіналів)</i> epic ~ <i>ЕПІК-процес, ЕПІК-технология</i> figure-based ~ метод <i>малюнків (для аналізу оригіналів)</i> fixed-interconnection pattern ~ метод <i>фіксованих між'єднань</i> flat ~ <i>загальний (спільний) підхід (до проектування БІС)</i> flip-chip ~ метод <i>переверненого кристалла</i> gate-array ~ метод <i>базового матричного кристалла, метод проектування ІС на основі логічних матриць</i> hierarchical ~ <i>ієрархічний підхід</i> hierarchical nesting ~ метод <i>ієрархічного розміщення елементів і фрагментів БІС</i> <...></p>

Таблиця 11

Французько-український словник видавництва “Перун” за ред. В. Т. Бусла

<p>Гак, В. Г. и Ганшина, К. А. (2003). <i>Новый французско-русский словарь</i>. Москва: Русский язык – Медиа.</p>	<p>Бусел, В. Т. (ред.). (2012b). <i>Французько-український словник. Українсько-французький словник: 220 000 + 210 000: два в одному томі: 430 000 од. пер.</i> Київ; Ірпінь: ВТФ “Перун”.</p>
<p>с. 7: accapar ler <i>vt</i> 1) захватывать; присваивать; ~ qn завладеть кем-л.; держать кого-л. всегда при себе; ~ les charges захватить все должности; ~ les honneurs присваивать себе все почести; le travail la tout entire работа захватила его полностью; ~ la conversation овладеть разговором 2) <i>уст.</i> скупать (чтобы поднять цену); s~ (de qch) <i>бельг.</i> присвоить, завладеть accapareu r <i>m, -se f</i> 1. 1) захватчик, -ца 2) скूपщик, -ця; спекулянт, -ка 2. <i>adj</i> захватнический; эгоистический accastillage <i>m</i> 1) надводная часть корабля; высота надводного борта судна (при полной загрузке) 2) металлическое оборудование надводной части (фальшборт, люки и т. п.) accastiller <i>vt</i> оборудовать надводную часть судна accédant <i>m, -e f</i> (à) вступающий во владение (собственностью) accéd er <i>vi</i> (à qch) 1) доходить, добираться до ... 2) давать доступ, вести в ... 3) <i>перен.</i> достигать, добиться; получить доступ к ...; приступать к ...; pays nouvellement ~és à l'indépendance страны, недавно освободившиеся от колониальной зависимости 4) соглашаться, присоединяться (к мнению и т. п.); ~ aux désirs de qn пойти навстречу чьим-л. желаниям; ~ aux prières de qn откликнуться на чью-л. просьбу; снизить до чьей-л. просьбы 5) <i>уст.</i> присоединяться (к договору и т. п.)</p>	<p>с. 4: accapar•er [akapare] <i>vt</i> 1. захоплювати; привласнювати; ~ qn заволодіти; тримати завжди біля себе; ~ les charges захопити всі посади; ~ les honneurs привласнювати собі всю славу; 2. <i>іст.</i> скупувати (щоб підняти ціну); s~ (de qch) <i>діал.</i> привласнити, заволодіти accapareu•r, -se [akaparcer, øz] 1. загарбник, -ця; скूपник, -ця; спекулянт, -ка; 2. <i>adj</i> загарбницький; егоїстичний accastillage [akastijaz] <i>m</i> 1. надводна частина корабля; висота надводного борта судна (при повному завантаженні) 2. металеве обладнання надводної частини (фальшборт, люки и т. п.) accastiller [akastije] <i>vt</i> обладнати надводну частину судна accédant, -e [aksedã, ôt] (à) який вступає у володіння (власністю) accéd•er [aksede] <i>vi</i> (à qch) 1. доходити, добиратися до ...; 2. давати доступ, звістки у...; 3. досягти, домогтися; отримати доступ до...; pays nouvellement ~és à l'indépendance країни, що недавно звільнилися від колоніальної залежності; 4. погоджуватися, приєднуватися (до думки); ~ aux désirs de qn піти назустріч бажанням; ~ aux prières de qn відгукнутися на прохання; 5. <i>іст.</i> приєднуватися (до угоди)</p>

Таблиця 12

Французько-український словник юридичних термінів за ред. С. В. Ківалова, Н. В. Петлюченко

<p>Мачковский, Г. И. (2009). <i>Французско-русский юридический словарь. Ок. 35 000 терминов</i>. Москва: АBBYU Press.</p>	<p>Ківалов, С. В. й Петлюченко, Н. В. (ред.). (2016). <i>Французько-український словник юридичних термінів</i>. Одеса: Національний університет “Одеська юридична академія”.</p>
<p>с. 8 achat <i>m</i> покупка; закупка ~ d'assistance technique договор о технической помощи ~ du chèque покупка [приобретение] чека ~ en commun совместное приобретение ~ international международная купля-продажа ~ international de biens et de services международная купля-продажа товаров и услуг ~ prioritaire преимущественная покупка ~ de remplacement покупка взамен (предусмотренной договором, но не состоявшейся)</p>	<p>с. 13: achat, <i>m</i> купівля, закупівля Δ ~ à tempérament купівля з розстрочкою платежу; ~ à terme купівля з відстрочкою платежу, термінова закупівля; ~ d'assistance technique договір про технічну допомогу; ~ de remplacement купівля взамін (яка була передбачена договором, але не відбулася); ~ de suffrages підкуп виборців; ~ de titres придбання цінних паперів; ~ du chèque купівля (придбання) чека; ~ en commun спільне придбання; ~ en viager придбання нерухомості із зобов'язанням довічного утримання продавця; ~ et vente купівля-продаж; ~</p>

<p>~ de suffrages подкуп избирателей ~ à tempérament покупка с рассрочкой платежа ~ à terme покупка с отсрочкой платежа; срочная закупка ~ de titres приобретение ценных бумаг ~ et vente купля-продажа ~ en viager приобретение недвижимости с обязательством пожизненного содержания продавца</p>	<p>international міжнародна купівля-продаж; ~ international de biens et de services міжнародна купівля-продаж товарів і послуг; ~ propriétaire переважна купівля</p>
--	--

Таблиця 13

Українсько-французький словник з нафтогазової справи
 Р. С. Яремійчука, Б. В. Копей, І. М. Клюфінської, Р. І. Стефурака

<p>Онлайн-словарь “Мультитран”</p>	<p>Яремійчук, Р. С., Копей, Б. В., Клюфінська, І. М. і Стефурак, Р. І. (2017). <i>Українсько-французький словник з нафтогазової справи</i> (Серія “Нафтогазове обладнання”, т. 6). Івано-Франківськ: ІФНТУНГ.</p>
<p>вяжущие liants ~ автоклавного твердения liants à durcir à l'autoclave ~ ангидритовые liants d'anhydrite ~ битумные liants hydrocarbonés (noirs) ~ известковые liants à la chaux ~ известково-кремнезёмистые liants de silice à la chaux ~ известково-песчаные liants à base de chaux et de sable moulu ~ известково-пуццолановые liants de pouzzolane à la chaux ~ известково-шлаковые liants de laitier à la chaux ~ гидравлические liants hydrauliques ~ гипсовые liants à base de gypse ~ органические liants organiques ~ медленно схватывающиеся вяжущие liants à prise tardive (à prise lente) ~ воздушные liants aériens ~ пуццолановые liants pouzzolaniques ~ шлаковые вяжущие liants à base de laitier</p>	<p>с. 55: в'язучі liants <i>m pl</i> ~ автоклавного тверднення liants <i>m pl</i> à durcir à l'autoclave ~ ангидритові liants <i>m pl</i> d'anhydrite ~ бітумні liants <i>m pl</i> hydrocarbonés (noirs) ~ вапняні liants <i>m pl</i> à la chaux ~ вапняно-кремнеземні liants <i>m pl</i> de silice à la chaux ~ вапняно-піщані liants <i>m pl</i> à base de chaux et de sable moulu ~ вапняно-пуццоланові liants <i>m pl</i> de pouzzolane à la chaux ~ вапняно-шлакові liants <i>m pl</i> de laitier à la chaux ~ гідралічні liants <i>m pl</i> hydrauliques ~ гіпсові liants <i>m pl</i> à base de gypse; liants plâtres <i>m pl</i> ~ органічні liants <i>m pl</i> organique ~ повільнотужавіючі liants <i>m pl</i> à prise tardive (à prise lente) ~ повітряні liants <i>m pl</i> aériens ~ пуццоланові liants <i>m pl</i> pouzzolaniques ~ шлакові liants <i>m pl</i> à base de laitier</p>

Таблиця 14

Італійсько-український словник видавництва “Перун” за ред. В. Т. Бусла

<p>Зорько, Г. Ф. (2004). <i>Новый большой итальянско-русский словарь</i>. Москва: Русский язык – Медиа.</p>	<p>Бусел, В. Т. (ред.). (2013). <i>Італійсько-український словник. Українсько-італійський словник: 230 000 + 210 000: два в одному томі: 440 000 од. пер.</i> Київ, Ірпінь: ВТФ “Перун”.</p>
<p>с. 384: garzonato <i>m non com</i> 1) учнівство 2) віучка garzoncèllo <i>m</i> 1) <i>obs</i> парень, юноша 2) учнік ремісника; подмастерье 3) мальчик на побегушках 4) малолітній батрак garzone <i>m</i> 1) подмастерье, учнік ремісника; подсобный рабочий; подсобник (<i>разг</i>) (<i>на стройке</i>); приказчик 2) рассыльный 3) батрак; ~ di stalla грум, конюх 4) <i>obs</i> юноша; парень 5) <i>ant</i> холостяк garzuolo <i>I m</i> 1) сердцевина; внутрєнность; ядрó</p>	<p>с. 242: garzonato <i>m рідко</i> 1. учнівство 2. віучка garzoncello <i>m</i> 1. <i>заст.</i> хлопець 2. <i>учень</i> ремісника; підмайстер 3. хлопчик на побігєнках, попіхач 4. малолітній батрак garzone <i>m</i> 1. підмайстер, <i>учень</i> ремісника; підсобний робітник; підсобник (<i>розм. на будівництві</i>); приказчик 2. розсільний 3. батрак; ~ di stalla грум, конюх 4. <i>заст.</i> юнак; хлопець 5. <i>заст.</i> холостяк, старий парубок</p>

<p>2) стержень, кочерыжка garzuolo II <i>m</i> чёсаная пенька gas <i>m invar</i> 1) газ; ~ industriale промýшленний газ; ~ compresso сжáтый газ; ~ liquido жýдкий газ; ~ rarefatto разрежённий газ; ~ combusto <i>tecn</i> отработавший газ; выхлопной газ; — illuminante еветильный газ; ~ detonante гремýчий газ; ~ delle paludi болотный газ; — esilarante веселящий газ; ~ lacrimogeno слезоточивый газ; stagno al — газонепроницаемый; fornello a ~ газовая печь, газовая плита; accendere [spregnere] il — зажечь [погасить] газ <плиту; горелку>; alzare [abbassare] il — прибавить [убавить] газ (на плите, в горелке); contatore del ~ газовый счётчик; esattore del ~ сборщик платы за газ 2) газовая смесь (в двигателях внутреннего сгорания); dare il — дать газ, газануть (раз); a tutto — на полном газу gas... <i>v. anche</i> gass... gas lare 1) <i>v.</i> gassare {fig;} 2) <i>v.</i> entusiasmare; ~arsi 1) <i>v.</i> entusiasarsi 2) <i>v.</i> insuperbire gasato <i>agg</i> 1) <i>v.</i> gassato 2) <i>gerg</i> под парами, на взводе с. 101: bian co (<i>pl</i> -chi) 1. <i>agg</i> 1) бёлый; — come la neve белоснежный; capelli — chi бёлые <сёдые> волосы; fare i capelli — chi <la barba — ca> in <su> qe поседеть на чём л.; долго делать что л.; razza — ca бёлая раса 2) чýстый; foglio — чýстый <неисписанный> лист; ~ di bucato чист, как после стírки; ~ di camino <i>iron</i> чист как трубочист 3) свётлый; блёдный; вино — бёлое вино; fare il viso ~ побледнеть; diventar ~ come un panno lavato побледнеть как полотенó 2. <i>m</i> 1) бёлый цвет; бёлое; ~ e rosso <i>fam</i> кровь с молоком; porre il nero sul ~ написать чёрным по бёлому; far vedere il nero per ~; correrei quanto dal nero al ~ 2) бёлый, человек бёлой расы 3) <i>ust.</i> белогвардеец, бёлый 4) бёлок; il ~ dell'uovo бёлок яйца; il ~ dell'occhio бёлок глаза 5) бёлая краска; бёлила; побёлка; dare (una mano) di ~ a) побелить б) fig вычёркнуть из памяти, предать забвению 6) бельё; cucitrice di <in> ~ белoshвейка 7) пробёл, пустое место; lasciare in ~ оставит пробёл; firmare una cambiale in ~ подписат вёксель без проставления сýммы; dare un foglio <una firma> in ~ поставит подпись (на чистом листе бумаги); incontro in ~ <i>iron</i> ничья 8) неудача, провål; andare in ~ провалиться 9) <i>pl tip, poligr</i> пробельный материал 10) <i>suc</i> бёлый соус (под рыбу и овощи); in ~ с оливковым <со сливочным> маслом; cuocere in ~ готовить без приправ <под бёлым соусом></p>	<p>garzuolo¹ <i>m</i> 1. серцевина; внутрiшність; ядро 2. стержень, качан garzuolo² <i>m</i> чухране прядиво gas <i>m invar</i> 1. газ; ~ industriale промисловый газ; ~ liquido ридкий газ; ~ rarefatto розрiджений газ; ~ combusto <i>mex.</i> вихлопный газ; ~ detonante гримучий газ; ~ delle paludi болотный газ; ~ lacrimogeno слезоточивый газ; fornello a ~ газова пiчка/плита; contatore del ~ газовый лiчильник 2. газова сýмiш (у двигунах внутрiшнього згорання) gas... <i>div. тж</i> gass... gasare <i>vt</i> 1. <i>div.</i> gassare 2. <i>перен. div.</i> entusiasmare; gasarsi <i>div.</i> entusiasarsi / insuperbire gasato <i>agg</i> 1. <i>div.</i> gassato 2. <i>жарг.</i> под парами, на взводе с. 62: bianco (<i>pl</i> -chi) 1. <i>agg</i> бiлий; сiвий; чiстий; ~ di bucato чiстий, як після прання; ~ di camino <i>iron.</i> чiстий як сажотрýс; свiтлий; блiдий; fare il viso ~ зблiднути; diventar ~ come un panno lavato зблiднути як полотенó; 2. <i>m</i> бiлий колiр; бiле; ~ e rosso <i>розм.</i> кров з молоком; porre il nero sul ~ написати чорним по бiлому; бiлий, людина бiлої раси; <i>icm.</i> бiлогвардiець, бiлий; бiлок; il ~ dell'uovo бiлок яйца; il ~ dell'occhio бiлок ока; бiла фарба; бiлила; побiлка; бiлизна; cucitrice di/in ~ швiчка; пробiл; пусте мiсце; lasciare in ~ залишити пробiл; firmare una cambiale in ~ написати вёксель без проставлення сýми; dare un foglio/una firma in ~ поставити пiдпис (на чистому аркушi паперу); incontro in ~ <i>спорт.</i> ничия; невдiча, провål; andare in ~ провалитися; <i>pl mun., poligr.</i> пробiльний метрiал; <i>кул.</i> бiлий соус (пiд рибу i овочи); in ~ з оливковим/з вершковим маслом; cuocere in ~ готувати без приправ/пiд бiлим соусом</p>
---	---

Обґрунтування результатів. Як видно з наведених таблиць, усі досліджувані словники фактично ґрунтуються на перекладі російських джерел. Типовою моделлю такого копіювання є повне здублювання структури статті іншомовно-російського словника, включно з пріоритетністю категоризування полісемічних значень слова, та здійснення перекладу

російськомовної частини статті. При цьому здебільшого українські видання викидають певний обсяг інформації відповідного іншомовно-російського словника, зменшуючи кількість отриманого матеріалу.

Наприклад, це можна чітко простежити в словниках М. І. Балли, Є. І. Гороть, Л. М. Косюк, Л. К. Малімон та А. Б. Павлюк (за заг. кер. Є. І. Гороть; тут і далі – словник Є. І. Гороть), А. П. Загнітка й І. Г. Данилюка. З інформації в таблиці 3 можна виявити, що М. І. Балла за створення свого словника просто вилучив значну частину прикладів уживання слова в конкретному значенні з російського видання. Зрідка в словнику М. І. Балли зменшено синонімічні ряди в межах перекладу одного слова, однак при цьому сама структура оригінального видання зовсім не порушена. Єдина зміна, зроблена М. І. Баллою щодо структурування словникових статей, – усунення поділу на омонімічні значення, що суперечить базовим лексикографічним принципам і лише погіршує якість словника проти російського оригіналу. Як наслідок, на прикладі статті до слова *fold* можна сконстатувати, що омонімічні значення *кошара; отара; паства* з одного боку та *складка, згин; згинання* тощо з іншого боку в М. І. Балли об'єднано в одну статтю – імовірно, з метою змінізувати візуальну подібність до оригінального джерела (аналогічно – у випадку з перекладом дієслівних значень: об'єднано в один ряд *заганяти (овець)* та *складати, згинати*).

Попри такі зміни, якщо розбити статтю в словнику Балли на різні омонімічні значення, утворюється фактично ідентична до російського першоджерела структура. При цьому користування такими перекладами максимально ускладнене, оскільки, на відміну від оригінального тексту, М. І. Балла вилучив зі статті майже всі приклади вживання. У деяких випадках прибрано також металінгвістичну інформацію: наприклад, примітку *tex.* (технічна галузь) перед словами *фальц, фальцювати*.

Ідентичний підхід, як свідчить виконане дослідження, застосовано в словниках Є. І. Гороть (табл. 4) та А. П. Загнітка й І. Г. Данилюка (табл. 5). Єдина відмінність – збереження омонімічного поділу. У словнику Є. І. Гороть приклади вживання слів у конкретних фразах також продубльовано з російських словників, здебільшого без змін. Примітки до перекладів збережено, у них часто скальковано непритаманні українській мові лексичні та синтаксичні конструкції (наприклад, *по болезни* → *по хворобі*).

Щодо структурування словників можна стверджувати, що в разі створення українських двомовних словників на засадах автентичності побудова таких видань не могла б бути тотожною російським словникам, фактично повторюючи їх. Це підтверджується цілком різним пріоритизуванням полісемічних значень слів у кожному окремому тлумачному словнику англійської, французької та італійської мов.

Серед проаналізованих видань варто виокремити приклади англійсько- (табл. 2), французько- (табл. 11) та італійсько-українського (табл. 14) словників видавництва “Перун” за загальною редакцією В. Т. Бусла. Такі словники копіюють у максимальному обсязі інформацію оригінальних російських видань, викидаючи, подібно до словників М. І. Балли, Є. І. Гороть та А. П. Загнітка й І. Г. Данилюка, лише частину прикладів уживання. При цьому точно можна стверджувати про використання в словниках за редакцією В. Т. Бусла засобів автоматичного перекладу з російської мови. Так, російський переклад із французько-російського словника *accéder – давати доступ, вести к...* у словнику В. Т. Бусла наведено українською як *давати доступ, звістки до* (слово *вести* з російської розпізнано з наголосом на першому складі, унаслідок чого дієслово *вєсті* перекладено як омонімічний іменник у формі множини *вєсти*: українською – *звістки*). Так само російський переклад назви рослини *black henbane – белена* (українською – *блекота*) словник В. Т. Бусла наводить в українському варіанті як *black henbane – білена* (переклад з російського *белена* як пасивного дієприкметника минулого часу замість *беленá* як іменника). Такі помилки спричинені неправильним розпізнанням наголосу з боку автоматичної програми-перекладача.

Також укладач і редактори словників від видавництва “Перун”, як можна обґрунтовано припустити, удаються до певних махінацій для мінімального замаскування слідів плагіату. Так, у французько-українському словнику всі примітки *уст.* (українською – *застаріле*)

з оригінального видання замінено на *іст.* (історичне) в українському перекладі: відбувається підміна понять, оскільки історизми й архаїзми позначають різні категорії слів. Так само позначки на зразок *швейц.* (швейцарське), *бельг.* (бельгійське), *южно-афр.* (південноафриканське) з російського джерела В. Т. Бусла замінює на *діал.* (діалектне). В англійсько-українському словнику В. Т. Бусла автоматичною програмою видалено з перекладів примітки *и т. п.*, *часто* тощо. Унаслідок цього виникають переклади на зразок: *drift* – *відхідти*. Простежити походження такого перекладу доволі просто: у російському оригіналі наведено переклад *drift* – *уход частоты*, що українською у варіанті В. Т. Бусла мало б бути *відхід частоти*. Однак програма видаляє слово *часто* з типографським пропуском перед ним: *відхід-частоты* → *відхідти*. Аналогічно словник спотворює переклад дієслівного значення *drift* – *відходити (прому)* ← *відходити (про-частоту)*.

Крім того, у словниках В. Т. Бусла залишається велика кількість літер російської абетки (унаслідок недоліків автоматичного перекладача чи з інших причин): *dizygous* – *двозиготный* (2012а, с. 240); *gazeria* – текст. *ворсувальный круг* (2013, с. 242) тощо.

Схожі моделі копіювання з російських джерел використовують і словники спеціальної лексики. Так, англійсько-український юридичний словник Л. І. Шевченко й В. І. Муравйова (2010) вилучає лише незначну кількість прикладів перекладу, залишаючи абсолютно тотожною як структуру статей, так і переклади, і навіть примітки до перекладів (табл. 6): *full examination* – *полная экспертиза (т.е. не только формальная, но и на материальные предпосылки патентоспособности)* → *повна експертиза (тобто не тільки формальна, але і на матеріальні передумови патентоздатності)*. Ідентично укладено й англійсько-українських словник педагогічних та психологічних термінів Н. В. Орлової (2010) (табл. 8), часто з хибним російсько-українським перекладом (наприклад, *здібності розуміти абстракції* замість *здатність*).

Англійсько-український словник з математики та кібернетики Є. В. Мейнаровича й І. М. Кратка (2010) використовує складнішу модель копіювання з російських видань, оскільки в ньому інформація береться щонайменше з двох джерел та поєднується в одну статтю. У таблиці 9 наведено порівняння готової статті з двома російськими джерелами: виявлені результати засвідчують їхню ідентичність. Цілком збігаються навіть примітки до перекладів: *time complexity* – *временная сложность (алгоритма) (время выполнения алгоритма как функция размерности задачи)* → *часова складність (час виконання алгоритму як функція розмірності задачі)*; *programmed keyboard* – *программная клавиатура (напр., с возможностью ввода некоторой последовательности знаков при нажатии одной клавиши)* → *запрограмована клавиатура (з можливістю введення певної послідовності знаків натиском однієї клавіші)* тощо.

У словнику авіаційних термінів Р. О. Гільченка (2009) використано той самий підхід, але вже з поєднанням перекладу російськомовної частини трьох англійсько-російських словників (табл. 7).

Французько-український юридичний словник за ред. С. В. Ківалова й Н. В. Петлюченко (2016) застосовує інший метод, який, проте, не відрізняється своєю суттю від попередніх. Так, на відміну від російського оригіналу, що ранжує значення словосполучень у статтях за певною пріоритетністю, у словнику Ківалова та Петлюченко все відсортовано за алфавітним порядком, прибрано виділення словосполучень напівжирним шрифтом і представлення кожного в новому рядку, унаслідок чого візуально розпізнати плагіат без аналізу складно. Однак, відсортувавши переклади в тому ж порядку, що й у російському словнику, отримаємо дві абсолютно тотожні статті (табл. 12).

Цікаві також приклади англійсько-українського словника з мікроелектроніки та мікросистемної техніки А. Р. Варцаб'юка й І. Т. Когути (табл. 10) і українсько-французького словника з нафтогазової справи Р. С. Яремійчука, Б. В. Копея, І. М. Клюфінської та Р. І. Стефурака (табл. 13). На відміну від попередніх словників, що копіювали інформацію з відомих російських словників, ці два українські видання переважно є російсько-українським перекладом інформації з російського веб-сайту “Мультитран”, неакадемічного

джерела, інформацію до якого може додавати будь-який користувач мережі Інтернет, або маргінальних російських видань, на яких він базується. Унаслідок цього велика кількість термінології в словниках А. Р. Варцаб'юка й І. Т. Когути (*fixed-interconnection pattern approach* тощо) і Р. С. Яремійчука, Б. В. Копея, І. М. Ключінської та Р. І. Стефурака (*liants de silice à la chaux, liants à base de chaux et de sable moulu* тощо), найпевніше, просто вигадана і, як свідчить аналіз, не використовується ніде, крім російського аматорського сайту.

Крім зазначених видань, варто згадати англійсько-український політехнічний словник В. В. Бутника (2008), який насправді є перекладом англійсько-російського словника того самого автора. Навіть у разі відсутності плагиату цей випадок демонструє академічну недобросесність. Ніде в словнику прямо не зазначено, що він відтворює російське видання – лише в інформації про укладачів сказано: “В. В. Бутник, текст англійською мовою, 2006 <...> Онуфрієнко О. П., текст українською мовою, 2008 <...> Онуфрієнко П. В., текст українською мовою, 2008”. Представлення такого словника як англійсько-українського політехнічного явно вводить користувача в оману.

Таким чином, усі 13 досліджених великих англійсько-, французько- та італійсько-українських словників є лише перекладом російськомовної частини відповідних російських видань, містять ознаки використання матеріалів російських авторів, тимчасом як українські користувачі спіймають їх за оригінальні перекладні словники. Автентичної лексикографічної роботи ці видання не засвідчують.

На підтвердження цього доцільно зазначити, що проаналізовані словники або не паспортизують джерел узагалі, або ж наводять їх надзвичайно мало. Наприклад, у словнику М. І. Балли паспортизовано лише 24 джерела на 120 000 перекладних одиниць, з яких тільки 2 тлумачні словники англійської мови й 9 – англійсько-російських словників; у словнику Є. М. Мейнаровича й І. М. Кратка – 31 джерело на 50 000 перекладів, з яких 2 тлумачні словники англійської мови, 1 спеціальне англійськомовне видання в технічних галузях, 13 – англійсько-російських словників; у словнику С. В. Ківалова й Н. В. Петлюченко – 3 джерела на 35 000 юридичних термінів, з яких 1 – французько-російський словник; в італійсько-українському словнику В. Т. Бусли – 10 джерел на 230 000 одиниць перекладу, з яких 4 – італійсько-російські словники. Зважаючи на те, що досліджені словники опрацьовують велику кількість термінології у якнайширшому колі галузей, такої кількості джерел не може вистачити для банальної перевірки правильності перекладів навіть у межах кількох лексем, а не для десятків чи сотень тисяч перекладних одиниць.

При цьому російські словники, з яких скопійовано переклади, не завжди зазначено в списку джерел. У жодному випадку не наведено приміток, що відповідний український словник є перекладом російськомовної частини іншомовно-російського словника. Також можна припустити, що список виявлених російських джерел не є повним, однак саме ці видання послуговували за основу для подальшого копіювання.

Переконавшись у факті ґрунтування найбільших перекладних словників на плагиаті й дублюванні російських видань, спробуймо показати, до яких наслідків це призводить, і дійти висновку, чи придатні проаналізовані словники до використання.

Термінологічні помилки перекладу в словниках. Прямі наслідки зазначених явищ можна чітко простежити на термінологічних помилках перекладу в досліджених словниках. Нижче буде показано, що укладачі не опрацьовували лексичних одиниць, а всю інформацію прямо й без аналізу скопіювали за принципом “як є” з російських видань.

Наприклад, в англійсько-українському словнику видавництва “Перун” за редакцією В. Т. Бусли (2012а, с. 133) наведено переклад *electrolytic cell* – *гальванічний елемент*. Переглянувши визначення в “Oxford Living Dictionaries” (n.d.), можна з’ясувати, що *electrolytic cell* – “комірка, у якій відбувається електроліз та яка складається з електроліту, через який проводиться струм із зовнішнього джерела <...>” (власний переклад). За своєю суттю гальванічний елемент – це пристрій, що перетворює хімічні реакції на електричні та що є хімічним джерелом струму (Кислова й Макеева, 2017, с. 8–9). Тобто в гальванічних

елементах, на відміну від *electrolytic cells*, не використовується зовнішнє джерело струму. Правильний переклад *electrolytic cell*, таким чином, – *електролітична комірка*, оскільки здійснення електролізу в електролітичній комірці відбувається через залучення зовнішнього джерела струму (Черних, 2010). Відповідником українського терміна *гальванічний елемент* в англійській мові натомість є *voltaic cell* (Oxford Living Dictionaries, n.d.; Whitten, Davis, Peck, & Stanley, 2013, с. 842–843).

Інший приклад неправильного перекладу в англійсько-українському словнику В. Т. Бусла: *bench* – *обмілина, банка*. У цьому разі англійськомовний термін визначається як “пласка вузька земляна платформа, часто така, що позначає колишню берегову лінію” (Collins Dictionary, n.d.) (власний переклад); тераса, утворена внаслідок абразивної дії хвиль (Merriam-Webster, n.d.). Терміни *обмілина* й *банка* позначають зовсім інші поняття: *обмілина* – “прибережна мілина, утворена наносами”, *банка* – “підвищення морського дна, мілина в морі” (Словник української мови в 11 т. [СУМ-11], 1970–1980). Правильним термінологічним перекладом наведеного значення терміна *bench* українською є *бенч*: “абразійна морська тераса – вирівняна ділянка узбережжя, складена корінними породами. Формується в результаті руйнівної діяльності хвиль (абразії)” (Вовк, 2012).

Ще одним поширеним прикладом неправильного перекладу терміна з галузі геології в українських словниках є *fold* – *флексура*: саме такий переклад наводять словники В. Т. Бусла (2012а, с. 320), М. І. Балли (1996, с. 434), Є. І. Гороть (2006, с. 521), А. П. Загнітка й І. Г. Данилюка (2012, с. 218). У геологічній термінології *fold* позначає “вигин шарів гірських порід, утворений рухами земної кори, з чергуванням антикліналей і синкліналей” (Collins Dictionary, n.d.) (власний переклад). Точний переклад українською – *складка*: “вигин шарів *гірських порід* із чергуванням випуклих (*антикліналі*) та ввігнутих (*синкліналі*) форм” (Білецький, 2013, с. 123). *Флексура* – це лише один з видів складок, а саме – “однобока колінчаста (моноклінна) складка шарів гірських порід, що виникла внаслідок переміщення однієї ділянки земної кори відносно іншої у вертикальному напрямку без розриву суцільності між ними” (Білецький, 2013, с. 429). Відповідник терміна в англійськомовній науково-технічній номенклатурі – *flexure* (Oxford English Dictionary, n.d.). Зазначені помилки виникають унаслідок копіювання інформації з російських джерел без перевіряння.

Сліпе копіювання призводить до помилок і в галузі ботанічної та зоологічної термінології. Так, у словниках Є. І. Гороть (2006, с. 164) та М. І. Балли (1996, с. 126) подано переклад *black kite* – *шуліка*; з уточненням *шуліка звичайний* такий переклад наводить словник В. Т. Бусла (2012а, с. 88). Латинським відповідником англійськомовного позначення орнітологічного виду *black kite* є *Milvus migrans* (Oxford English Dictionary, n.d.; Collins Dictionary, n.d.; Merriam-Webster, n.d.). Назва цього виду в українській зоологічній термінології не лише усталена, але й офіційно затверджена Комісією зоологічної термінології Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України (2007): *шуліка чорний*, тимчасом як українській родовій назві *шуліка* (лат. *Milvus*) відповідає англійське *kite* (Collins Dictionary, n.d.). Тобто в цьому разі, прямо копіюючи російські видання, українські словники переносять вужчу видову назву з англійської мови на ширшу родову або неправильну видову в українській мові.

Аналогічну помилку зроблено в перекладі терміна *black grass*, який словники Є. І. Гороть (2006, с. 164) та М. І. Балли (1996, с. 126) подають як *лисохвіст, китник*, словник В. Т. Бусла – *китник, лисохвіст польовий* (2012а, с. 88). За наведеним вище підходом можна визначити, що латинським еквівалентом *black grass* є *Alopecurus myosuroides* (Oxford Living Dictionaries, n.d.), якому в українській науковій термінології відповідає видова назва *китник мишачохвостиковий* (Третяк, 2015), тимчасом як родовій назві *китник* тотожні латинська назва *Alopecurus* (Кримський і Єфремов, 1924–1933), англійська *foxtail* (Collins Dictionary, n.d.). Назва *китник польовий*, яку наводить словник В. Т. Бусла, позначає інший вид – *Alopecurus pratensis* (Третяк, 2015), що корельне з англійським *foxtail* (Collins Dictionary, n.d.) або *meadow foxtail* (Merriam-Webster, n.d.).

Італійсько-український словник В. Т. Бусла (2013, с. 209) перекладає *erba di San Giacomo* як *хрестовик Якоба, жовтяниця*. По-латині ця трава називається *Senecio jacobaea* (Trecani, n.d.), а в українській науковій термінології її усталено кваліфікували як *жовтозілля лучне* (СУМ-11, 1970–1980). *Хрестовик Якоба* – проста транслітерація російської номенклатурної назви, якої в українській термінології ніколи не було. Назва *жовтяниця*, своєю чергою, позначає зовсім інший рід рослин – *Chrysosplenium* (СУМ-11, 1970–1980). Ідентичний приклад змавпування російської іхтіологічної термінології у французько-українському словнику В. Т. Бусла (2012b, с. 89): *capitaine* – *чотирипалий пальцєпер*. Цей переклад неправильний із двох причин. По-перше, термін *чотирипалий пальцєпер* в українській термінології на позначення виду *Eleutheronema tetradactylum* не використовують. По-друге, словник В. Т. Бусла копіює явну помилку російського словника, оскільки у французькій науковій термінології *capitaine* позначає зовсім інший вид риб – *Lates niloticus* (Le Grand Robert de la langue française, s. d.), який в українській зоологічній номенклатурі має усталений відповідник *латес нільський* (Верховна Рада України, 2013).

Подібні помилки поширені в словниках абсолютно різних галузей. Так, наприклад, для біологічного терміна *germ cell* словник Є. І. Гороть (2006, с. 232) наводить переклад *ембріон*. Проте в академічних тлумачних словниках англійської мови *germ cell* може позначати два поняття: *гамету* (Oxford Living Dictionaries, n.d.; Collins Dictionary, n.d.; Merriam-Webster, n.d.) або “зародкову клітину, що може розвинути в гамету” (Oxford Living Dictionaries, n.d.) (власний переклад). У другому значенні йдеться про *первинну статеву клітину* (тобто *первинний сперматоцит* або *первинний овоцит*), яка може утворити гамети внаслідок гаметогенезу (Пішак і Бажора, 2009, с. 135). Тобто в обох значеннях йдеться лише про певний тип статевих клітин, а не про плід людини або тварини.

Помилковим є й переклад технічного терміна *centrifugal* – *відцентрований* у словнику Є. І. Гороть (2006, с. 233). Уже з морфологічного аналізу англійського й українського слів можна дійти висновку щодо хибності перекладу, оскільки англійський суфікс *-al* у творенні прикметників позначає належність до чогось або пов’язаність із чимось, тимчасом як наведене українське слово є пасивним дієприкметником минулого часу, тобто показує доконану дію, спрямовану на об’єкт. Підтвердження можна знайти й у тлумачних словниках англійської мови, жоден з яких не визначає *centrifugal* у функції пасивного дієприкметника (Oxford Living Dictionaries, n.d.; Collins Dictionary, n.d.; Merriam-Webster, n.d.). У низці споріднених значень терміна *centrifugal* за український відповідник слугує слово *відцентровий*, що позначає напрям руху об’єкта від центра до периферії, його дію за допомогою відцентрових сил тощо (СУМ-11, 1970–1980), *відосередковий*.

Ще одним прикладом неправильного англійсько-українського перекладу є *blade* – *перо керма залізничної стрілки* в словнику В. Т. Бусла (2012a, с. 240), *blade* – (*зал.*) *перо (руля)* у словнику А. П. Загнітка й І. Г. Данилюка (2012, с. 55). Назва елемента залізничної стрілки *перо* використовується в російській термінології, з якої переклад і скопійовано, тимчасом як в українській термінології такий елемент позначають терміном *вістряк*, що закріплено, з-поміж іншого, і Правилами технічної експлуатації залізниць України (Міністерство транспорту України, 1996). Точний англійськомовний відповідник терміна *вістряк* – *point blade* (Kiessling, Puschmann, Schmieder, & Schneider, 2018, с. 702). Проте тут важливе й інше. Такого елемента, як *кермо* (в А. П. Загнітка й І. Г. Данилюка – російське *руль*) залізничні стрілки не мають узагалі (Міністерство транспорту України, 1996). У цьому разі, зважаючи на принципи укладання зазначених словників, можна цілком обґрунтовано припустити, що їхні автори, перекладаючи російськомовну частину англійсько-російських словників, просто повторили наявні там хиби. Так, *blade* як термін фігурує також у морській галузі, де він позначає елемент *rudder* (Mott, 1997, с. 41–42) (українською мовою – *стерно*, а не *кермо* чи *руль*) та має за відповідник українське *перо стерна* (Регістр судноплавства України, 2016, с. 33). Вочевидь, у російських словниках помилково змішано значення з морської

та залізничної галузей, унаслідок чого виникають конструктивні розбіжності поєднаних позначуваних понять. Наслідком є абсолютно неправильний з усіх поглядів термінологічний переклад в українських словниках, де залізничний *вістряк* стає *пером*, до цього отримуючи означення *керма* (або *руля*), якого в конструкції залізничних стрілок взагалі немає.

Подібний неграмотний переклад з російської можна знайти і в словнику А. П. Загнітка та І. Г. Данилюка з геодезичної термінології (2012, с. 50): *benchmark* – *оцінка рівня; оцінка висоти*. В обох випадках *оцінка* є перекладом російського *отметка*. Український відповідник цілком усталений: *висотна відмітка* (Білецький, 2004, с. 54) – і тут не повинно бути жодних *оцінок*.

У французько-українському та італійсько-українському словниках В. Т. Бусла трапляються два різні переклади технічного терміна, що у французькій та італійській мовах позначає те саме поняття: *dameuse* – *трамбівка* (2012b, с. 159) та *gatto delle nevi* – *снігохід* (2013, с. 242). Французьке *dameuse* – “машина для трамбування снігу й утримування в належному стані лижних трас” (Le Grand Robert de la langue française, s. d.) (власний переклад). *Трамбівка*, наведена в словнику В. Т. Бусла, – це машина для трамбування, що може використовуватися для трамбування різного матеріалу, зокрема бетону (СУМ-11, 1970–1980). Як і французьке *dameuse*, італійське *gatto delle nevi* позначає лише таку машину, яку застосовують для трамбування снігу, а також можуть використовувати для перевезення людей сніговим або льодовим покривом (Lo Zingarelli 2019, 2019; Gabrielli, 2015; Dizionario italiano De Mauro, n.d.; Treccani, n.d.). Ця машина в жодному разі не є снігоходом, оскільки відрізняється від нього й цільовим призначенням, і габаритами, і устаткуванням тощо. Як у випадку із французьким, так і з італійським словником, неправильні переклади вкотре скопійовано з російських словників. Натомість, з’ясувавши визначення терміна через наведені академічні французькі й італійські видання та дослідивши Правила безпеки з улаштування, безпечної експлуатації та утримання гірськолижних трас, затверджені Міністерством надзвичайних ситуацій України, можна віднайти чіткий українськомовний відповідник французькому *dameuse* та італійському *gatto delle nevi*: *сніготрамбувальна машина, ратрак*, оскільки “сніготрамбувальні машини (ратраки) – самохідні механізми з обладнанням для планування, трамбування, розпушування та вирівнювання снігового покриву гірськолижних трас” (Міністерство надзвичайних ситуацій України, 2011).

Англійсько-український переклад *gerrymander* – *удаватися до передвиборних махінацій; передвиборні махінації* з галузі політичної термінології, що наведено в словнику Є. І. Гороть (2006, с. 555), також хибний. Як у значенні дієслова, так і віддієслівного іменника *gerrymander* позначає конкретний вид виборчих махінацій, а саме махінації, що здійснюються шляхом зміни меж виборчих округів з метою надання переваг певній політичній партії (Oxford Living Dictionaries, n.d.; Collins Dictionary, n.d.; Merriam-Webster, n.d.), що закріплено й у самій етимології терміна: *Gerry* + *salamander* (*Джеррі* – прізвище губернатора штату Массачусетс, *саламандра* – форма контурів нового виборчого округу, утвореного за часу обіймання Джеррі посади 1812 р. для забезпечення переваг його партії) (Oxford Living Dictionaries, n.d.). Укотре можна сконстатувати бездумне копіювання неправильного перекладу з російських словників. Правильним у цьому разі буде описовий переклад: *gerrymander* – *займатися виборчими махінаціями, змінюючи межі виборчих округів; виборчі махінації шляхом зміни меж виборчих округів* (Київський словник (Kyiv Dictionary), 2019).

Варто зазначити, що всі перелічені вище помилки є систематичними, а не поодинокими і становлять лише незначну вибірку зібраного й опрацьованого автором матеріалу.

Інші помилки словників. Хибний з термінологічного погляду переклад – не єдина вада проаналізованих словників. Фактично в усіх цих виданнях грубо порушено лексико-граматичні, синтаксичні, стилістичні та інші норми української мови. Зважаючи на обмеження обсягу цієї статті, нижче наведено найразючіші з них.

Абсолютно системно в усіх словниках ужито активні дієприкметники теперішнього часу, які українській мові не притаманні. Наприклад, у словнику В. Т. Бусла (2012a, с. 240):

focusing lens – фокууюча лінза, *divisive* – відокремлюючий; у словнику Є. І. Гороть (2006, с. 154): *benedictory* – благословляючий; у словнику Р. О. Гільченка (2009, с. 13): *ram air* – навігаючий потік повітря тощо.

Так само поширені віддієслівні іменники на *-к(а)*, *-овк(а)*, *-ча* на позначення процесів, що суперечить питомим нормам української мови, а також засадам термінотворення, закріпленим у ДСТУ. У словнику Є. І. Гороть (2006, с. 415): *dressing* – обробка, очистка, шліфування, *infantry drill* – стройова підготовка піхоти; у французько-українському словнику В. Т. Бусла: *plissage* – плісування (2012b, с. 469); у словнику С. В. Ківалова й Н. В. Петлюченко (2016, с. 130): *desaisissement* – передача речі (предмета дарування) дарувальником обдаровуваному тощо.

Крім цього, варто відзначити поширене використання скалькованих з російської мови складних прикметників з другою основою *-видний*, *-подібний*, іменників на *-чик*, *-чик* на позначення осіб, прикметників з наростком *-очн-*, іменників і дієслів з приростком *обез-*, використання невластивих українській мові складноскорочених слів окупаційної доби (*агітмасовий*, *агітпоїзд*, *робітфак*, *партквиток*, *парторг* тощо), нерозрізнення аспекту доконаності запозичених дієслів та похідних іменників, брак системності в утворенні словникових гнізд зі словами на *у-*, *в-* та інші недоліки. Укладачі ігнорують норми чергування *і – й*, *у – в*, *з – із* – *зі – зо*, *у – в*. Також досліджені словники містять значну кількість інших правописних помилок, деякі з яких наведено в таблиці 15.

Таблиця 15

Приклади правописних помилок у проаналізованих словниках

Словник	Сторінка	Слово (словосполучення) іноземною мовою	Переклад українською мовою	Коментар
Англійсько-українські словники				
В. Т. Бусел (2012а)				
	с. 240	blade	лопасть	Правильно: <i>лопать</i> .
Є. І. Гороть, Л. М. Коцюк, Л. К. Малімон, А. Б. Павлюк (2006)				
	с. 164	black earth	чернозем	Правильно: <i>чорнозем</i> .
	с. 164	blade	лопасть	Правильно: <i>лопать</i> .
	с. 415	let things drift	покладемося на божу волю	Оклична конструкція вимагає наказового способу. Правильно: <i>покладімося</i> .
	с. 521	font	комплект шрифту	Неправильне закінчення родового відмінка. Правильно: <i>шрифту</i> .
Л. І. Шевченко, В. І. Муравйов (2010)				
	с. 283	special statute	закон, чинний стосовно конкретних осіб	Неправильне керування. Правильно: <i>стосовно до</i> .
Французько-українські словники				
В. Т. Бусел (2012b)				
	с. 2	abkhaze	абхазський	Правильно: <i>абхазький</i> .
	с. 2	abkhaze	абхазська мова	Правильно: <i>абхазька мова</i> .
	с. 89	capellan	священник	Правильно: <i>священик</i> .
	с. 241	étole	епітрахиль	Неправильне написання. Правильно: <i>епитрахиль</i> . Також неправильний переклад.

Приймак Д. М. Вторинність і плагіат як передумови низької якості іншомовно-українських словників
(на матеріалі англійсько-, французько- та італійсько-українських видань)

	с. 532	être sur le (або son) retour	збиратися в зворотній шлях	Правильно: <i>зворотний</i> .
	с. 585	surmoulage	відливання у форму, зроблену з готового предмету	Неправильне закінчення родового відмінка. Правильно: <i>предмета</i> .
Італійсько-українські словники				
В. Т. Бусел (2013)				
	с. 40	assegno a vuoto	неоплачуваний банком чек	<i>Не</i> з дієприкметником пишеться окремо за наявності залежного від нього слова. Правильно: <i>не оплачуваний банком чек</i> .
	с. 61	batocchio	язик дзвону	Неправильне закінчення родового відмінка. Правильно: <i>дзвона</i> (об'єкт, а не звук).
	с. 61	batiale	глибоководний	Неправильне написання. Правильно: <i>глибоководий</i> .
	с. 61	batteria	механізм боя годинника	Неправильне закінчення родового відмінка. Правильно: <i>бою</i> .
	с. 61	gassosa	гассоза (солодкий напій)	У загальних назвах іншомовного походження подвоєння приголосних не зберігається. Правильно: <i>гасоза</i> .

Насамкінець доцільно показати типові приклади перекладів, скалькованих з російської мови, у розглянутих словниках (див. табл. 16).

Таблиця 16

Типові приклади скалькованих перекладів у проаналізованих словниках

Словник	Сторінка	Слово (словосполучення) іноземною мовою	Переклад українською мовою	Коментар
Англійсько-українські словники				
Є. І. Гороть, Л. М. Коцюк, Л. К. Малімон, А. Б. Павлюк (2006)				
	с. 154	to bend one's knee	преклонити коліна	Правильно: <i>ставати навколішки, колінкувати перед ким</i> .
	с. 154	beneath criticism	нижче критики	Правильно: <i>нижче за всяку критику</i> .
	с. 233	centennial	що трапляється раз у сто років	Правильно: <i>раз на сто років</i> .
	с. 233	centipedal	довжиною в сто футів	Правильно: <i>довжиною сто футів</i> .
	с. 233	from the fifth to the tenth century	з п'ятого по десяте століття	Правильно: <i>з п'ятого до десятого століття</i> .
	с. 415	drifter	рибак, що плаває на дрефтері	Правильно: <i>рибалка</i> .
	с. 415	to drill students in Latin	навчати студентів латині	Правильно: <i>навчати латини</i> .

	с. 415	drilling	амер. формування залізничних составів	Правильно: залізничних валок.
	с. 521	the following article	наступна стаття	Правильно: така стаття.
	с. 521	the following example	наступний приклад	Правильно: такий приклад.
	с. 521	the following words	наступні слова	Правильно: такі слова.
	с. 521	the following questions	наступні запитання	Правильно: такі запитання.
А. П. Загнітко, І. Г. Данилюк (2012)				
	с. 55	in black and white	у писемній формі	Правильно: у письмовій формі.
	с. 87	cell	знаходиться в клітці	Правильно: бути (перебувати) у клітці.
	с. 218	the following	наступне	Правильно: таке.
Л. І. Шевченко, В. І. Муравйов (2010)				
	с. 283	enabling statute	закон, що відмінє будь-які обмеження прав	Правильно: скасовує.
Французько-українські словники				
В. Т. Бусел (2012b)				
	с. 451	rêcheur	рибак	Правильно: рибалка.
	с. 129	avoir toute la confiance de qn	користуватися повною довірою	Правильно: мати повну довіру.
	с. 129	confinement	знаходження у замкненому просторі	Правильно: перебування в замкненому просторі.
	с. 656	zymotique	бродильний	Правильно: квасильний, ферментувальний.
С. В. Ківалов, Н. В. Петлюченко (2016)				
	с. 23	adoption	прийняття (конституції, закону)	Правильно: ухвалення.
	с. 158	enregistrement	діаграма або запис свідчень реєструючого приладу	Правильно: запис показів реєстратора.
	с. 161	ès-qualité(s)	в якості посадової особи	Правильно: як посадова особа.
	с. 321	revendeur	оптово-збутове підприємство	Правильно: підприємство гуртового продажу.
Італійсько-українські словники				
В. Т. Бусел (2013)				
	с. 92	stare/mantenersi in carreggiata	бути на вірному шляху	Правильно: стояти на правдивому шляху.
	с. 306	intramuscolare	внутрім'язовий	Правильно: внутрішньом'язовий.
	с. 306	intramolecolare	внутрімолекулярний	Правильно: внутрішньомолекулярний.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Результати виконаного дослідження дають підстави стверджувати: найбільші та найпопулярніші англійсько-, французько- та італійсько-українські загальні й термінологічні словники базуються на повному копіюванні російських видань та не засвідчують дійсної лексикографічної праці їхніх укладачів. Ґрунтування українських перекладних словників на плагіаті призводить до низької якості їхнього матеріалу. Консультування з такими виданнями шкідливе для фахівців і для широкого загалу, оскільки

воно неминуче призводитиме до помилкового перекладу, хибного витлумачення іншомовної лексики та подальшого поширення в українській мові непитомих і скалькованих з російської мови конструкцій, правописних помилок.

Напрямок майбутніх досліджень могло б стати виявлення плагіату як чинника низької якості іншомовно-українських словників в інших мовних парах. Проте кінцева мета цієї та подальших праць – не лише довести факти плагіату, але й заактуалізувати увагу до проблем української лексикографії, спонукати наукове середовище й відповідні державні органи до переосмислення наявного стану речей та вжиття необхідних заходів для виправлення ситуації.

ЛІТЕРАТУРА

- Балла, М. І. (1996). *Англійсько-український словник: Близько 120 000 слів* (Т. 1). Київ: Освіта.
- Білецький, С. В. (Ред.). (2004). *Мала гірнича енциклопедія: у 3 т.* (Т. 1). Донецьк: Донбас.
- Білецький, С. В. (Ред.). (2013). *Мала гірнича енциклопедія: у 3 т.* (Т. 3). Донецьк: Східний видавничий дім.
- Бусел, В. Т. (Ред.). (2012a). *Англійсько-український словник. Українсько-англійський словник: 250 000 + 250 000: два в одному томі: 500 000 од. пер.* Київ; Ірпінь: ВТФ “Перун”.
- Бусел, В. Т. (Ред.). (2012b). *Французько-український словник. Українсько-французький словник: 220 000 + 210 000: два в одному томі: 430 000 од. пер.* Київ; Ірпінь: ВТФ “Перун”.
- Бусел, В. Т. (Ред.). (2013). *Італійсько-український словник. Українсько-італійський словник: 230 000 + 210 000: два в одному томі: 440 000 од. пер.* Київ; Ірпінь: ВТФ “Перун”.
- Бутник, В. В. (Відп. ред. О. П. Онуфрієнко). (2008). *Новий англо-український політехнічний словник. Близько 125 000 термінів.* Київ: Арії.
- Варцаб’юк, А. Р. & Когут, І. Т. (За заг. ред. А. Р. Варцаб’юка) *Англійсько-український словник з мікроелектроніки та мікросистемної техніки.* Івано-Франківськ.
- Верховна Рада України. (2013). *Митний тариф України (групи 01–72): Додаток до Закону України “Про митний тариф України” від 19.09.2013 № 584-VII.* Узятю з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/584%D0%B0-18/print>
- Вовк, В. М. (2012). *Геологічний словник : для студ. вищ. навч. закладів.* Кіровоград: КОД. Узятю з: <https://geodictionary.com.ua/>
- Гільченко, Р. О. (2009). *Англійсько-український словник авіаційних термінів.* Київ: НАУ.
- Гордієнко, Н. Г. (2011). Сучасна лексикографія як об’єкт лінгвістики. *Українська мова*, 3, 67-73.
- Гороть, Є. І., Коцюк, Л. М., Малімон, Л. К., & Павлюк, А. Б. (За заг. кер. Є. І. Гороть). (2006). *Англо-український словник.* Вінниця: Нова Книга.
- Загнітко, А. П. & Данилюк, І. Г. (2012). *Великий сучасний англо-український, українсько-англійський словник.* Донецьк: ТОВ “ВКФ “БАО”.
- Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України. (2007). *Наукові назви птахів України* (затвержені Комісією із зоологічної термінології Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України; протокол № 5 від 03.05.2007). Узятю з: http://www.izan.kiev.ua/term_com/aves.htm
- Київський словник (Kyiv Dictionary). (2019). Узятю з: <https://kyivdictionary.com/>
- Кислова, О. В. & Макєєва, І. С. (2017). *Основи електрохімії: навч. посіб.* Київ: КНУТД.
- Ківалов, С. В. & Петлюченко, Н. В. (Ред.). (2016). *Французько-український словник юридичних термінів.* Одеса: Національний університет “Одеська юридична академія”.
- Кримський, А. Ю. & Єфремов, С. О. (Ред.). (1924–1933). *Російсько-український академічний словник: у 4 т.* Узятю з: <https://r2u.org.ua/>
- Мейнарович, Є. В. & Кратко, М. І. (2010). *Англійсько-український словник з математики та кібернетики: біля 50 000.* Київ; Ірпінь: ВТФ “Перун”.

- Міністерство надзвичайних ситуацій України. (2011). *Правила безпеки з улаштування, безпечної експлуатації та утримання гірськоколізних трас: затверджено наказом Міністерства надзвичайних ситуацій України від 07.12.2011 № 1281*. Узято з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0240-12>
- Міністерство транспорту України. (1996). *Правила технічної експлуатації залізниць України: затверджено наказом Міністерства транспорту України від 20.12.1996 № 411*. Узято з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0050-97/print>
- Орлова, Н. В. (2010). *Англо-український та українсько-англійський словник педагогічних та психологічних термінів і понять: Навчальний посібник для студентів і викладачів вищих навчальних закладів. Близько 40 000 слів та словосполучень*. Черкаси: Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького.
- Пішак, В. П. & Бажора, Ю. І. (Ред.). (2009). *Медицина біологія (2-ге вид.)*. Вінниця: Нова Книга.
- Регістр судноплавства України. (2016). *Правила класифікації та побудови суден внутрішнього плавання: у 4 т. (Т. 3)*. Київ.
- Селівестрова, К. Т. (2013). Підготовка галузевих словників: здобутки і особливості методики укладання перекладного словника. *Архіви України: наук.-практ. журнал*, 5, 25-62.
- Симоненко, Л. О. (2014). Українська термінографія: стан і перспективи. *Мовознавство*, 4, 28-35.
- Словник української мови: в 11 т.* (ред. кол., гол. І. К. Білодід). (1970–1980). Київ: Наукова думка. Узято з: <http://www.inmo.org.ua/sum.html>
- Третяк, П. Р. (2015). *Довідник назв рослин України*. Узято з: <http://ekontsh.civicua.org/system.php>
- Черних, В. П. (Ред.). (2010). *Фармацевтична енциклопедія (2-ге вид.)*. Київ: МОРІОН. Узято з: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/>
- Шевченко, Л. І. & Муравйов, В. І. (Ред.). (2010). *Англійсько-український, українсько-англійський юридичний словник: близько 70 000 термінів*. Київ: Арії.
- Яремійчук, Р. С., Копей, Б. В., Клюфінська, І. М. & Стефурак, Р. І. (2017). *Українсько-французький словник з нафтогазової справи (Серія "Нафтогазове обладнання"*, т. 6). Івано-Франківськ: ІФНТУНГ.
- Collins Dictionary*. (n.d.). Retrieved from <https://www.collinsdictionary.com/>
- Dizionario italiano De Mauro*. (n.d.). Disponibile in: <https://dizionario.internazionale.it/>
- Gabrielli, A. (2015). *Grande Dizionario Hoepli Italiano* (3a ed.). Milano: Hoepli. Disponibile in: http://www.grandidizionari.it/Dizionario_Italiano.aspx?idD=1
- Kiessling, F., Puschmann, R., Schmieder, A., & Schneider, E. (2018). *Contact Lines for Electric Railways: Planning, Design, Implementation, Maintenance* (3rd ed.). Erlangen: Publicis Publishing.
- Le Grand Robert de la langue française*. (s. d.). Répéré dans: <https://gr.bvdep.com/robert.asp>
- Lo Zingarelli 2019*. (2019). Disponibile in: <http://dizionari.zanichelli.it>
- Merriam-Webster*. (n.d.). Retrieved from <https://www.merriam-webster.com/>
- Mott, L. V. (1997). *The Development of the Rudder: A Technological Tale*. London: Chatham.
- Oxford English Dictionary*. (n.d.). Retrieved from <http://www.oed.com/>
- Oxford Living Dictionaries*. (n.d.). Retrieved from <https://en.oxforddictionaries.com/>
- Treccani. (n.d.). *Vocabolario on line*. Disponibile in: <http://www.treccani.it/vocabolario/>
- Whitten, K. W., Davis, R. E., Peck, L., & Stanley, G. G. (2013). *Chemistry*. Belmont, CA: Cengage Learning.

REFERENCES

- Balla, M. I. (1996). *Anhliisko-ukrainskyi slovnyk: Blyzko 120 000 sliv (T. 1)*. Kyiv: Osvita.
- Biletskyi, S. V. (Red.). (2004). *Mala hirnycha entsyklopediia: u 3 t. (T. 1)*. Donetsk: Donbas.

- Biletskyi, S. V. (Red.). (2013). Mala hirnycha entsyklopediia: u 3 t. (T. 3). Donetsk: Skhidnyi vydavnychiy dim.
- Busel, V. T. (Red.). (2012a). Anhliisko-ukrainskyi slovnyk. Ukrainsko-anhliiskyi slovnyk: 250 000 + 250 000: dva v odnomu tomi: 500 000 od. per. Kyiv; Irpin: VTF "Perun".
- Busel, V. T. (Red.). (2012b). Frantsuzko-ukrainskyi slovnyk. Ukrainsko-frantsuzkyi slovnyk: 220 000 + 210 000: dva v odnomu tomi: 430 000 od. per. Kyiv; Irpin: VTF "Perun".
- Busel, V. T. (Red.). (2013). Italiisko-ukrainskyi slovnyk. Ukrainsko-italiiskyi slovnyk: 230 000 + 210 000: dva v odnomu tomi: 440 000 od. per. Kyiv; Irpin: VTF "Perun".
- Butnyk, V. V. (Vidp. red. O. P. Onufriienko). (2008). Novyi anhlo-ukrainskyi politekhnichnyi slovnyk. Blyzko 125 000 terminiv. Kyiv: Arii.
- Vartsabiuk, A. R. & Kohut, I. T. (Za zah. red. A. R. Vartsabiuka) Anhliisko-ukrainskyi slovnyk z mikroelektroniky ta mikrosystemnoi tekhniky. Ivano Frankivsk.
- Verkhovna Rada Ukrainy. (2013). Mytnyi taryf Ukrainy (hrupy 01–72): Dodatok do Zakonu Ukrainy "Pro mytnyi taryf Ukrainy" vid 19.09.2013 № 584-VII. Uziato z: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/584%D0%B0-18/print>
- Vovk, V. M. (2012). Heolohichnyi slovnyk : dlia stud. vshch. navch. zakladiv. Kirovohrad: KOD. Uziato z: <https://geodictionary.com.ua/>
- Hilchenko, R. O. (2009). Anhliisko-ukrainskyi slovnyk aviatsiinykh terminiv. Kyiv: NAU.
- Hordiienko, N. H. (2011). Suchasna leksykohrafiia yak ob'ekt linhvistyky. Ukrainska mova, 3, 67-73.
- Horot, Ye. I., Kotsiuk, L. M., Malimon, L. K., & Pavliuk, A. B. (Za zah. ker. Ye. I. Horot). (2006). Anhlo-ukrainskyi slovnyk. Vinnytsia: Nova Knyha.
- Zahnitko, A. P. & Danyliuk, I. H. (2012). Velykyi suchasnyi anhlo-ukrainskyi, ukrainsko-anhliiskyi slovnyk. Donetsk: TOV "VKF "BAO".
- Instytut zoolohii im. I. I. Shmalhauzena NAN Ukrainy. (2007). Naukovi nazvy ptakhiv Ukrainy (zatverdzeni Komisiieiu iz zoolohichnoi terminolohii Instytutu zoolohii im. I. I. Shmalhauzena NAN Ukrainy; protokol № 5 vid 03.05.2007). Uziato z: http://www.izan.kiev.ua/term_com/aves.htm
- Kyivskiy slovnyk (Kyiv Dictionary). (2019). Uziato z: <https://kyivdictionary.com/>
- Kyslova, O. V. & Makieieva, I. S. (2017). Osnovy elektrokhimii: navch. posib. Kyiv: KNUTD.
- Kivalov, S. V. & Petliuchenko, N. V. (Red.). (2016). Frantsuzko-ukrainskyi slovnyk yurydychnykh terminiv. Odesa: Natsionalnyi universytet "Odeska yurydychna akademiia".
- Krymskyi, A. Yu. & Yefremov, S. O. (Red.). (1924–1933). Rosiisko-ukrainskyi akademichnyi slovnyk: u 4 t. Uziato z: <https://r2u.org.ua/>
- Meinarovych, Ye. V. & Kratko, M. I. (2010). Anhliisko-ukrainskyi slovnyk z matematyky ta kibernetiky: bilia 50 000. Kyiv; Irpin: VTF "Perun".
- Ministerstvo nadzvychainykh sytuatsii Ukrainy. (2011). Pravyla bezpeky z ulashtuvannia, bezpechnoi ekspluatatsii ta utrymannia hirscolyzhnykh tras: zatverdzheno nakazom Ministerstva nadzvychainykh sytuatsii Ukrainy vid 07.12.2011 № 1281. Uziato z: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0240-12>
- Ministerstvo transportu Ukrainy. (1996). Pravyla tekhnichnoi ekspluatatsii zaliznyts Ukrainy: zatverdzheno nakazom Ministerstva transportu Ukrainy vid 20.12.1996 № 411. Uziato z: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0050-97/print>
- Orlova, N. V. (2010). Anhlo-ukrainskyi ta ukrainsko-anhliiskyi slovnyk pedahohichnykh ta psykhohohichnykh terminiv i poniat: Navchalnyi posibnyk dlia studentiv i vykladachiv vshchyykh navchalnykh zakladiv. Blyzko 40 000 sliv ta slovospoluchen. Cherkasy: Vyd. vid. ChNU imeni Bohdana Khmelnytskoho.
- Pishak, V. P. & Bazhora, Yu. I. (Red.). (2009). Medychna biolohiia (2 he vyd.). Vinnytsia: Nova Knyha.
- Rehistr sudnoplavstva Ukrainy. (2016). Pravyla klasyfikatsii ta pobudovy suden vnutrishnoho plavannia: u 4 t. (T. 3). Kyiv.

- Selivestrova, K. T. (2013). Pidhotovka haluzevykh slovnykiv: zdotuky i osoblyvosti metodyky ukladannia perekladnoho slovnyka. *Arkhivy Ukrainy: nauk.-prakt. zhurnal*, 5, 25-62.
- Symonenko, L. O. (2014). Ukrainska terminohrafiia: stan i perspektyvy. *Movoznavstvo*, 4, 28-35.
- Slovnnyk ukrainskoi movy: v 11 t. (red. kol., hol. I. K. Bilodid). (1970–1980). Kyiv: Naukova dumka. Uziato z: <http://www.inmo.org.ua/sum.html>
- Tretiak, P. R. (2015). Dovidnyk nazv roslyn Ukrainy. Uziato z: <http://ekontsh.civicua.org/system.php>
- Chernykh, V. P. (Red.). (2010). *Farmatsevychna entsyklopediia* (2 he vyd.). Kyiv: MORION. Uziato z: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/>
- Shevchenko, L. I. & Muraviov, V. I. (Red.). (2010). *Anhliisko-ukrainskyi, ukrainsko-anhliiskyi yurydychnyi slovnyk: blyzko 70 000 terminiv*. Kyiv: Arii.
- Yaremiichuk, R. S., Kopei, B. V., Kliufinska, I. M. & Stefurak, R. I. (2017). *Ukrainsko-frantsuzkyi slovnyk z naftohazovoi spravy (Seriiia "Naftohazove obladnannia"*, t. 6). Ivano Frankivsk: IFNTUNH.
- Collins Dictionary. (n.d.). Retrieved from <https://www.collinsdictionary.com/>
- Dizionario italiano De Mauro. (n.d.). Disponibile in: <https://dizionario.internazionale.it/>
- Gabrielli, A. (2015). *Grande Dizionario Hoepli Italiano* (3a ed.). Milano: Hoepli. Disponibile in: http://www.grandidizionari.it/Dizionario_Italiano.aspx?idD=1
- Kiessling, F., Puschmann, R., Schmieder, A., & Schneider, E. (2018). *Contact Lines for Electric Railways: Planning, Design, Implementation, Maintenance* (3rd ed.). Erlangen: Publicis Publishing.
- Le Grand Robert de la langue française. (s. d.). Répéré dans: <https://gr.bvdep.com/robert.asp>
- Lo Zingarelli 2019. (2019). Disponibile in: <http://dizionari.zanichelli.it>
- Merriam-Webster. (n.d.). Retrieved from <https://www.merriam-webster.com/>
- Mott, L. V. (1997). *The Development of the Rudder: A Technological Tale*. London: Chatham.
- Oxford English Dictionary. (n.d.). Retrieved from <http://www.oed.com/>
- Oxford Living Dictionaries. (n.d.). Retrieved from <https://en.oxforddictionaries.com/>
- Treccani. (n.d.). *Vocabolario on line*. Disponibile in: <http://www.treccani.it/vocabolario/>
- Whitten, K. W., Davis, R. E., Peck, L., & Stanley, G. G. (2013). *Chemistry*. Belmont, CA: Cengage Learning.

*Дата надходження до редакції 25.03.2019 р.
Ухвалено до друку 19.04.2019 р.*